

MIR JE U NAŠIM RUKAMA

Program nagradne studijsko - edukativne posjete

MIR JE U NAŠIM RUKAMA

Program nagradne studijsko - edukativne posjete

Škola dobitnica Priznanja MIROTVORNA ŠKOLA
mirovne Nagrade "Krunoslav Sukić"

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek i partneri

IMPRESUM

MIR JE U NAŠIM RUKAMA

Program nagradne studijsko - edukativne posjete

Izdavač Centar za mir, nenasilje i ljudska prava-Osijek

Trg A. Šenoje 1
31 000 Osijek
Hrvatska
tel/fax + 385 31 206 886
centar-za-mir@centar-za-mir.hr
<http://www.centar-za-mir.hr/>
<http://krunoslav-sukic.centar-za-mir.hr/>

Uredništvo Sonja Kersten
Katarina Kruhonja

Autori Katarina Kruhonja
Sonja Kersten
Marijan Gubina
Miljenko Turniški
Veselinka Kastratović
Nikica Torbica
Zrinka Košta
Tena Banjeglav
Alice Straniero

Oblikovanje Davorin Palijan, Grafika d.o.o. Osijek

ISBN 978-953-7338-21-3

Publikacija je objavljena u elektroničkom obliku.

Tekstovi objavljeni u publikaciji mogu se prenositi uz citiranje izvora.

Program nagradne studijsko – edukativne posjete za učenike, nastavnike i roditelje škole dobitnice Priznanja MIROTVORNA ŠKOLA tijekom pet godina provedbe podržavali su: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
Zaklada Evens
i Grad Osijek.

Ova publikacija objavljena je uz financijsku pomoć Grada Osijeka.

SADRŽAJ

Predgovor	7
O programu	8
Načela i pristupi	10
Aktivnosti	11
Rat i mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja	19
Primjer programa jedne posjete	20
Forum Mirotvorna škola	21
Izbor materijala i tekstova	23
1 Primjer programa radionica jedne studijske posjete	24
2 Primjeri vježbi i igara upoznavanja i uvođenja u temu	27
3 Primjer uputa za voditelje stolova metode "world caffe"	32
4 Radionica Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju	34
5 Klimatska kriza, klimatski aktivizam i klimatska pravda	38
6 Poligon za treniranje solidarnosti, suosjećanja i jačanje društvenog kapitala zajednice Azil Udruge Pobjede	42
7 Svjedoci vremena	44
8 Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja	52
9 Suđenje za zločin na Ovčari	55
10 Kronologija dezintegracije SFRJ	59
11 Radionica Promišljamo prošlost grada kroz vrijeme metodom "Tkanine sukoba"	60
12 Škole dobitnice priznanja Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA 2015. – 2019.	66
13 Platforma Foruma Mirotvorna škola	75
14 Povelja podrške Forumu Mirotvorna škola	80
15 Zajednice učenja za mir - prezentacija na stručnom skupu nastavnika	81
16 Izbor iz video materijala i literature	84
17 Organizacije partnera i suradnika s kontakt informacijama	86

Predgovor

Mir je i u našim rukama!?

Katarina Kruhonja

Mislim da mogu u ime užeg tima kolegica i kolega iz Centra za mir - Osijek i svih partnerskih organizacija izreći naša zadovoljstva i zahvalnost što smo tijekom pet godina (2015. – 2019.) sudjelovali u kreativnom procesu suradnje na oblikovanju i provedbi programa *Mir je u našim rukama* studijsko - edukativne posjete škola dobitnica Priznanja MIROTVORNA ŠKOLA mirovne Nagrade "Krunoslav Sukić". Centar za mir – Osijek, uvodeći 2015. godine novu kategoriju mirovne Nagrade „Krunoslav Sukić“, pokrenuo je proces i, od samog početka, koordinirao suradnju s Agencijom lokalne demokracije Osijek, Udrugom Auxilium, Medijacijskim centrom MSvijet Osijek, Europskim domom Vukovar i Udrugom „Pobjede“.

Kao nagradu smo zamislili studijski posjet koji će biti „vjetar u leđa“ onima koji već tragaju i pridonose mirotvorstvu u svojoj školi i zajednici, kako bi bili dodatno motivirani, inspirirani i osnaženi da kao pojedinci, škola i zajednica pridonose izgradnji, održanju i unaprjeđivanju mira. Najviše što smo im mi mogli dati je prenijeti iskustvo koje imamo radeći na miru nakon rata i „od dolje“. A da bismo dali najbolje, uključene su osobe i organizacije koje u području mirotvorstva rade u ovom dijelu Hrvatske, neke već od ranog poslijeratnog razdoblja. Svaka pridonosi nekom specifičnom užem području, a zajedno zrcale sliku razumijevanja mira u najširem smislu – *aktivnog mira* koji poziva na stalno propitivanje što, gdje i kako unaprjeđivati odnose na osobnoj, društvenoj, gospodarskoj i kulturnoj razini da bi bili pravedniji prema ljudima, svim živim bićima i planeti Zemlji. Kao poticaj na djelovanje, i to onim koracima koje ja kao pojedinac/ka/ škola/ zajednica možemo pridonijeti – jer mir je i u našim rukama.

Naša međusobna interakcija u procesu planiranja, provedbe i evaluacije, interakcija s učenicima i učenicama te učiteljima, stručnim suradnicima škola koje su bile na nagradnoj studijskoj posjeti, kao i predstavnicima lokalnih zajednica bila je obogaćujuća: produbili smo vlastite uvide, znanja i vještine; povezali smo se u dvije platforme – jednu osječku koja radi na osnivanju mirovne akademije ili instituta te nacionalne - Forum Mirotvornih škola.

Zašto ova publikacija?

Vjerujemo da će publikacija biti korisna i inspirativna svima koji su bili dio tog petogodišnjeg iskustva i onima koje mirotvorstvo zanima - školama, organizacijama civilnoga društva i donositeljima odluka koji takve programe mogu podržati. Međutim, najvažniji razlog za izradu ove publikacije uvidi su koje smo provedbom programa *Mir je u našim rukama* dobili vezano **uz rad s mladim ljudima na temu rata i izgradnje mira nakon rata**, a koje želimo podijeliti. Oni ukazuju da je moguće (i potrebno) podučavati mlade o ratu na način da upoznaju sve njegove dimenzije, uključujući hrabrost i solidarnost, ali i razornost, stradanja i ratne zločine a da ih, u isto vrijeme, opremi nadom, motivacijom, inspiracijom i entuzijazmom da budu dijelom zajednice (svijeta) u kojoj rata više neće biti. I da su pozvani, da imaju moć, a time i odgovornost tome pridonositi. Mi, pak, držimo da imamo odgovornost te svoje uvide podijeliti: iz zgađenosti, očaja, mržnje, straha prema nadi da je put u mir moguć, da mir ne dolazi sam od sebe i da raditi na njemu obogaćuje život. To su reakcije koje smo svake godine od sudionika dobivali. Na to se pozivamo i to je naš poziv – možemo i trebamo drugačije!

O programu nagradne studijsko edukativne posjete Mir je u našim rukama

Sonja Kersten

Osnovna je tema nagradnog studijsko-edukativnog putovanja mir je u našim rukama. Program smo oblikovali kako bi učenici, nastavnici, stručni suradnici i roditelji škole koja je došla Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA **unaprijedili svoju mirotvornu snagu i potencijale.**

Tema tj. okvir nagradnog studijsko - edukativnog višednevnog rezidencijalnog programa jest *mir je u našim rukama*, tj. svih 6 dana osmišljeni su oko teme **izgradnje mira** i uključuju više različitih aktivnosti i pristupa. Radi se o kombinaciji rezidencijalnog višednevnog boravka, vođenja skupine po načelima radioničkog interaktivnog rada i tematski centrirane interakcije, iskustvenog učenja, razmjene iskustva, redovnog otvaranja prostora za raspravu, susreta sa *svjedocima vremena*, sretanja velikog broja osoba (govornika, facilitatora, svjedoka, sudionika seminarskog dana, ...) i posjeta različitim organizacijama te slobodnog neformalnog druženja. Iskustvo i povratne informacije sudionika/ca su pokazali da je ovaj model učenja izrazito osnažujući i poticajan.

Svrha programa: želimo **osnažiti polaznike za trajnu posvećenost izgradnji mira** u širem smislu: javnim priznanjem i zahvalom, ugodnim i poticajnim prostorom za bolje međusobno upoznavanje, povezivanje, razmjenu iskustava; za zajedničko promišljanje i pronalaženje vlastite uloge u kreiranju zajednice/škole kakvu žele.

Specifični ciljevi radionica i aktivnosti su:

- upoznavanje, izgradnja grupe i vršnjačka razmjena
- osvijestiti što je izgradnja mira u širem smislu te što to sve može podrazumijevati
- osvijestiti različite načine i strategije izgradnje mira na osobnoj razini, u školi i zajednici
- osvijestiti različite aspekte rata i ratnih stradanja te potrebu i izazove poslijeratne izgradnje mira
- unaprijediti znanja o mirnoj reintegraciji Hrvatskog Podunavlja te obnavljajućoj pravdi
- unaprijediti kapacitete za izgradnju mira kroz osvještavanje i unaprjeđenje vještina, pristupa i propitivanje stavova važnih za izgradnju mira
- unaprijediti svijest o tome koji nam sve izbori stoje na raspolaganju u različitim kriznim situacijama te svijest o važnosti promišljanja i prepoznavanja izbora u svakoj situaciji posebno i ponovo
- promišljanje o tome kakvu zajednicu želimo (bila to lokalna zajednica, škola kao zajednica, razred kao zajednica, obitelj, ...) te početi promišljati načine na koje ja kao pojedinac/ka ili dio nekog tima, mogu pridonijeti poželjnoj budućnosti.

Aspekti izgradnje mira s kojima se sudionici susreću tijekom **posjeta lokalnim organizacijama:**

- graditi mir iza rata - Osijek (susret s Marijanom Gubinom, *svjedokom vremena*: od zatočnika logora do mirotvorca, Udruga Auxilium; razgovor s gradonačelnikom Grada Osijeka,

Ivicom Vrkićem, *svjedokom vremena*, o poduhvatu mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja i važnosti izgradnje povjerenja nakon rata; iskustvo Agencije lokalne demokracije o ulozi i suradnji lokalnih samouprava u izgradnji mira nakon rata)

- graditi mir iza rata – Vukovar (susreti s mladima iz inicijative Mladi za mir i Europskog doma Vukovar, razgovor s učenicima i nastavnicima srednjih škola iz Vukovara o iskustvu „podijeljenih“ škola)
- mladi u zajednici:
 - info klubovi mladih – Proni centar, Udruga Breza – info klub Lonac
 - snaga aktivnog građanstva i volontiranje (primjer nastanka i razvijanja azila za napuštene pse u Nemetinu – od male skupine mladih volontera do najboljeg azila u Hrvatskoj i regiji, njihov utjecaj na zajednicu i unaprjeđivanje zakonodavnog okvira – novi zakon o zaštiti životinja zabranjuje usmrčivanje napuštenih životinja)
 - raznolikost kao bogatstvo (Romsko kulturno umjetničko društvo Darda, mladi tražitelji međunarodne zaštite u Osijeku)
 - međureligijski dijalog – učenici i nastavnici škola dobitnica Priznanja MIROTVORNA ŠKOLA (npr. jedna od tema na jednom od seminarских dana bila je Islam i nenasilje)
 - integracija mladih u statusu tražitelja i nositelja međunarodne zaštite, Centar za mir - Osijek
- briga o životinjama i njihovim pravima (primjer azila za napuštene pse u Nemetinu; problemi vezani uz način na koji se uzgajaju životinje u prehrambenoj industriji, projekti Udruge Pobjede)
- Klimatska kriza & veganstvo iz perspektive etike i ekologije (Udruga Pobjede)
- Očuvanje tradicijskih vrijednosti i okoliša (Eko centar Zlatna Greda)
- Igra, zabava i potreba za lijepim (umjetnost) – važni aspekti izgradnje mira (adrenalinski park u Eko centru Zlatna Greda; kazališna predstava izložbe i sl.)

Napomena: naveli smo većinu tema koje smo obradili tijekom svih 5 godina provedbe projekta, s tim da jedna studentska skupina ne prođe sve teme.

Načela i pristupi

Sonja Kersten

Istaknuli bismo tri ključna načela koja daju okvir i kontekst učenju tijekom programa studijsko-edukativne posjete MIR JE U NAŠIM RUKAMA. To su:

- rezidencijalni boravak („socijalni otok“)
- uspostavljanje vršnjačkog odnosa učenja i razmjene između nastavnika, učenika i trenera (facilitatorica programa)
- facilitirani proces samo-refleksije i refleksije o sadržajima, procesima i odnosima.

Rezidencijalni je boravak važan dio ovog modela učenja gdje su učenici i nastavnici smješteni na istom mjestu, provode i organizirano i slobodno vrijeme zajedno – vrsta „socijalnog otoka.“

U program uvodimo informiranjem o domaćinima organizatorima (Centru za mir i partnerskim organizacijama te kampusu Visokog evanđeoskog učilišta gdje su smješteni); o mirovnoj Nagradi, programu i timu koji će ih pratiti. Od prvog susreta pa kroz cijeli boravak facilitiramo proces boljeg međusobnog upoznavanja te izgradnje povjerenja i dinamike grupe koja stvara prostor međusobnog uvažavanja te facilitiramo sve procese njegujući odnos ravnopravnog dostojanstva.

Tako, svaki dan počinjemo jutarnjim krugom, evaluacijom prethodnog dana, uvodom u novi dan i kojom vježbom upoznavanja jer, iako se možda sudionici i poznaju površno, što nije uvijek slučaj, ne poznaju se dovoljno vezano uz teme koje obrađujemo, a osim toga, susrećemo se s različitim navikama i potrebama vezanim uz rezidencijalni boravak (skromni smještaj s višekrevetnim sobama i kupaonicom na katu i sl.) (Materijal 2 Primjeri vježbi i igara upoznavanja i uvođenja u temu)

Uvijek je barem jedna osoba s grupom cijelo vrijeme posjete što osigurava praćenje dinamike grupe, potreba koje se pojavljuju, ev. sukoba. Ona predlaže prilagodbu programa u hodu kako bi se svaka situacija iskoristila za učenje.

Sve teme koje se obrađuju i sve aktivnosti koje se provode sadrže u sebi elemente izgradnje mira i razgovor tj. osvještavanje tih elemenata u svim aktivnostima s kojima se susretnu.

Ne postoje teme koje se ne otvaraju tj. i najkontroverznije teme se otvaraju i razgovor vodi na način da svi mogu slobodno sudjelovati bez straha od osude, te da se sva mišljenja mogu izreći na način da ih svi mogu čuti. Posebno je važno da facilitator u tim situacijama ima dovoljno razvijene vještine nenasilne komunikacije te da bez straha može voditi proces nenasilnog rješavanja sukoba ako do toga dođe. Upravo razgovor o kontroverznim temama, vođen na takav način, daje priliku iskusiti da je moguće o svemu razgovarati otvoreno bez incidenata, napada i bojazni.

Voditelji i facilitatori uvažavaju sve prisutne i na način da smatraju da je ova posjeta prilika da se otvore važne teme, razmijene mišljenja i stavovi, saznaju nove informacije, ali da na kraju dana, svatko za sebe odlučuje što će „ponijeti“, koje će stavove zadržati te hoće li neke promijeniti i na koji način, jer ne postoji samo jedan ispravan način niti samo jedan ispravan izbor.

Nastojimo osigurati dovoljno slobodnog vremena kako bi se prilike za razmjenu, koje se otvaraju tijekom radnog dijela dana, mogle zaokružiti kroz neformalno druženje i povezivanje.

Osnovne aktivnosti

Katarina Kruhonja i Sonja Kersten

1. Nakon procjene potreba koja se provodi tijekom pripremnog razdoblja, sa školama se usuglašava jedna ili dvije teme edukativnog dijela posjete te se planira **radionički dio programa** koji obično traje ukupno dva dana. Teme su do sada bile nenasilna komunikacija, medijacija i sudioničko planiranje poželjne budućnosti škole/zajednice. Ovaj dio programa ima za cilj osvježiti, unaprijediti i osvijestiti neke od vještina izgradnje mira, te osvijestiti široki raspon primjene. (Materijal 1 Primjer programa radionica jedne studijske posjete)

Učenici i učenice Ekonomske i turističke škole – radionica

Prezentacija medijacije, učenice OŠ Hugo Badalić

2. Veliki dio programa sastoji se od **posjeta različitim organizacijama koje se bave ili su se intenzivno bavile izgradnjom mira** u našem području. Svaka organizacija tj. posjeta predstavlja jedno od područja izgradnje mira te predstavlja vlastite strategije, aktivnosti i iskustva izgradnje mira.

Info centar za mlade PRONI u Osijeku

3. Jedan dan programa posvećen je **ratnim stradanjima Vukovara i poslijeratnoj izgradnji mira u Vukovaru**, odvija se u Vukovaru te uključuje posjetu Memorijalnom centru i Ovčari, razgovor s pravnicom stručnjakinjom za suđenja za ratne zločine, obilazak jedne organizacije mladih koja radi na izgradnji mira u Vukovaru, te razgovor s mladim aktivistima o situaciji u Vukovaru danas.

Posjeta Memorijalnom centru Domovinskog rata Vukovar

Posjeta memorijalnom mjestu Blago Zadro, Trpinjska cesta Vukovar

4. **Mirotvorac** je 45 minutno predavanje Marijana Gubine koje je jedno od ključnih elemenata programa *Mir je u našim rukama*. Smjestili smo ga u drugi dio dana posjete Vukovaru ili jutro iza. Njime temu rata, otpora, zločina i stradanja zaokružujemo pogledom prema potrebi i načinima obnove povjerenja u mir, u život u miru s drugima i u snagu/moć/odgovornost koju ima svaka osoba (uključujući vrlo mlade) za bogat i ispunjen život, a koji pridonosi izgradnji kulture mira i nenasilja. Marijan Gubina autentično progovara o tome kako je uložio sve svoje snage da razumije što se njemu događalo dok je bio izložen životnoj opasnosti, mučen i ponižavan, što mu je pomoglo da preživi kao osoba – na koje je načine u tim strašnim okolnostima njegova potreba za sigurnošću, za ljubavlju, za povezanošću bivala ispunjena. Na ta se mjesta vraća i poziva da ih propitujemo u svom svakodnevnom životu, da ih budemo svjesni kako bismo na njih odgovarali na način koji će nas obogatiti i činiti samosvjesnima, a da pri tome druge ne ugrožavamo, drugih se ne bojimo, nego pridonosimo boljim odnosima i boljem životu za sve.

Teme koje tijekom predavanja Marijan Gubina otvori su socijalna (ne)osviještenost, ljubav, vršnjačko (ne)nasilje i (ne)sebičnost. Cilj mu je potaknuti ljude na razmišljanje jer ističe kako je, za njega, nerazmišljanje jedan od osnovnih uzroka problema u društvu.

Reakcije sudionika, i učenika i učenica kao i učitelja i učiteljica u prvom su redu emotivne. S jedne strane govore o tome kako su potreseni životnom pričom Marijana Gubine, a s druge da

ne znaju kako bi iz Vukovara otišli bez poputnine koju im daje Marijan – da ima nade da se rat može okončati istinskim mirom, ali da na tome treba raditi, da je to veliki izazov na osobnoj i društvenoj razini. Često kažu da su po prvi put u životu potaknuti o tome razmišljati imajući pri tome na umu da se to tiče svakog/e od nas.

<http://www.auxilium-populus.com/category/galerije/mirotvorac-galerije/>

Mirotvorac – razgovor Marijana Gubine i učenika nakon predavanja, seminar 2016.

5. Pola dana uvijek posvetimo dijelu programa koji se zove **Svjedoci vremena** i uključuje razgovor s najmanje dvije osobe koje su imale iskustvo rata i iskustvo izgradnje mira nakon rata i sve do današnjeg dana. To su do sada, svake godine, bili Marijan Gubina, Katarina Kruhonja i Ivica Vrkić (gradonačelnik grada Osijeka koji je za vrijeme mirne reintegracije bio predstojnik *Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnome Srijemu*) Biljana Gaća, Amalija Krstanović i Ladislav Bognar svatko jedne godine. Razgovor sa Svjedocima vremena važan je dio programa. Učenici i nastavnici čuju svjedočanstva o osobnim ratnim stradanjima ali i o tome da je moguće i u takvim okolnostima osvijestiti izbore koji stoje na raspolaganju, oduprijeti se prevladavajućim nasilnim obrascima ponašanja te dati svoj doprinos miru, ma kako mali ili velik bio.

MSvijet u suradnji s Forumom MIROTVORNA ŠKOLA započeo je produkciju serije video priloga Svjedoci vremena koji mogu poslužiti i kao didaktički materijali:

Biljana Gaća

<https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/2003341556378335/>

Marijan Gubina

<https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/321616891792693/>

6. **Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja** je jedna od ključih tema programa MIR JE U

NAŠIM RUKAMA, radi se o upoznavanju sudionika studijske posjete sa završetkom rata u Republici Hrvatskoj mirnim putem, što se smatra najuspješnijom mirovnom misijom UN-a ikada. Mirna reintegracija primjer je dobre prakse iz kojeg se može puno naučiti o procesima izgradnje mira nakon rata, ali mu se u školskom programu ne posvećuje dovoljna pažnja. Tako većina učenika/ca nikada nije čula za mirnu reintegraciju. Obično je se dotičemo tijekom dana u Vukovaru, a u jednom smo studijskom posjetu (2019.g.) temu obradili na seminarskom danu. Zanimljivo je da su na tom seminaru sudjelovali i učenici i nastavnici srednje škole iz Vukovara koji su, također, istakli kako po prvi put čuju relevantne informacije o toj mirovnoj misiji. (Materijal 4 Radionica Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju, Materijal 8 Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja)

Spajalica (Gradska knjižnica Vukovar)
- Razgovor o mirnoj reintegraciji i ulozi mladih u izgradnji mira u Vukovaru

Spajalica (Gradska knjižnica Vukovar)
- Razgovor o mirnoj reintegraciji i ulozi mladih u izgradnji mira u Vukovaru

Spajalica (Gradska knjižnica Vukovar) – učenici Ekonomske škole Vukovar, srednje škole Delnice i Islamske gimnazije iz Zagreba u razgovoru s mladima iz Vukovara i Marijanom Gubinom (2019.)

7. Jednodnevni seminar MIR JE U NAŠIM RUKAMA organiziramo pred kraj studijskog posjeta. Na seminar, osim sudionika studijske posjete, dakle, osim učenika i nastavnika nagrađene škole, pozivamo učenike i nastavnike 6-8 škola iz Osijeka i Vukovara (ukupno oko 50 osoba, 2/3 su učenici a 1/3 su nastavnici). Radi se o školama koje su nominirane za Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA ili su zainteresirane za uključivanje.

Cilj je seminara na interaktivan, vršnjački, suradnički a, ujedno, kreativan i zabavan način proraditi teme vezane uz mirotvorstvo i, ujedno, stvoriti prostor za razmjenu, upoznavanje i povezivanje učenika i nastavnika iz škola koje njeguju mirotvorstvo i građanski odgoj:

- želimo stvoriti priliku da učenici, nastavnici i oni koji brinu o mladima razgovaraju o temama koje povezuju škole/školoavanje i odrastanje s izgradnjom mira (na osobnoj i društvenoj razini);
- želimo stvoriti priliku da jedni od drugih čuju konkretne ideje/iskustva/ - što misle, što rade, što misle da bi bilo dobro mijenjati i u čemu bi oni osobno voljeli sudjelovati.

Koristimo metodu "World Cafe" koja omogućuje da velika skupina ljudi raspravlja o pitanjima na neformalan i kreativan način. To se događa jer ljudi u opuštenom ozračju mogu razgovarati u malim grupama i kretati se između skupina, upoznati nove ljude i dobiti svježju perspektivu. (Materijal 3 Primjer uputa za voditelje stolova metode "world caffe" koje smo koristili jedne godine).

Teme koje smo obradili na seminarskim danima do 2020 g.:

2016.

Što ja mogu učiniti za mir – uvod Marijan Gubina: od zatočenika logora do promicatelja nenasilja

Mladi i nenasilje - uvod Irena Mikulić

Što mi mladi možemo učiniti za mir? / Što mi (škole) možemo učiniti za mlade?

Islam i nenasilje - uvod Mirza ef. Delić (medžlis islamske zajednice Osijek)

Mirotvorna škola - uvod Katarina Kruhonja

2017.

Nastavnici i mirotvorna škola – uvod Ladislav Bogнар

Upravljanje sukobima u školi – sukob kao prilika

Što volim u svojoj školi

Što mi u školi nedostaje

Ja i mir – mir je u našim rukama

2018.

Svoju školu volim jer ...

U mojoj školi mi nedostaje ...

Što nas spaja u našoj školi ...

2019.

Srednjoškolci i klimatske promjene - uvod Nikola Biliškov i Hrvoje Harač

Gdje učimo o mirnoj reintegraciji Hrvatskog Podunavlja - proces vodio Nikica Torbica.

*Seminarski dan, tema Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju
(foto Jelena Rašić)*

*Seminarski dan, tema Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju
(foto Jelena Rašić)*

8. Prijem kod gradonačelnika Grada Osijeka – ima dvije međusobno povezane svrhe:

- osnažujući učinak na učenike i nastavnike jer s političke razine, i uz prisutnost medija, dobiju javno priznanje za njihov doprinos izgradnji mira,
- političari dobiju uvid u doprinos škola u izgradnji mira u lokalnim zajednicama kako bi ih u buduće uzimali više u obzir i sustavno podržavali njihovo mirotvorno djelovanje.

Osim toga, gradonačelnik Grada Osijeka, Ivica Vrkić, jedan je od sudionika mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja te ga sudionici studijske posjete imaju prilike o tome pitati.

Prijem kod gradonačelnika Grada Osijeka 2019 (foto Antun Balog)

9. Posjeta azilu za napuštene pse u Nemetinu

Posjet azilu za napuštene pse u Nemetinu u svim je studijskim posjetama bio za sudionike vrlo inspirativan jer je primjer dobre prakse kako, reagirajući iz suosjećanja, jedna mala skupina mladih volontera može pokrenuti i učiniti promjenu u svojoj zajednici: azil za pse u Nemetinu tako je od zapuštenog i okrutnog mjesta postao najbolji azil u Hrvatskoj i regiji, sada je suradnik Grada Osijeka u zbrinjavanju napuštenih pasa s pravilom **neusmrčivanja** napuštenih pasa, imaju najviše volontera i volonterskih sati u Hrvatskoj; osnovne škole dolaze u azil na nastavu na terenu. (Materijal 6 Poligon za treniranje solidarnosti, suosjećanja i jačanje društvenog kapitala zajednice Azil Udruge Pobjede)

Sudionici studijske posjete imaju prilike čuti prezentaciju, razgovarati o navedenim temama, obići Azil, prošetati pse i kušati veganski obrok i veganske kolače.

Šetnja pasa u azilu za napuštene pse u Nemetinu
(foto Jelena Rašić)

Šetnja pasa u azilu za napuštene pse u Nemetinu
(foto Jelena Rašić)

10. Posjeta Eko centru Zlatna Greda

Zadnji dan studijskog posjeta organiziramo poludnevni izlet u Eko centar Zlatnu Gredu. Sudionici dobiju kratko predavanje o vrijednostima koje ovaj centar njeguje i razvija u cilju očuvanja tradicijskih vrijednosti i prirode; obiđu objekt i kratku pješačku stazu uz rub parka prirode Kopački rit; druže se kroz kooperativne igre, sudjeluju, ako žele, u adrenalinskom parku te imaju prilike neformalno se i neorganizirano družiti.

Eko centar Zlatna Greda
– sa pješačenja rubom parka prirode Kopački rit

Eko centar Zlatna Greda
– za hrabrije – adrenalinski park

Ovdje donosimo i **popis organizacija i pojedinaca/ki koje bismo preporučili**, iz vlastitog iskustva koje je ograničeno, kao poticajne i zanimljivije goste govornike:

1. Mirma reintegracija Hrvatskog Podunavlja: Ivica Vrkić, Joško Morić, Vesna Škare Ožbolt, Katarina Kruhonja (Centar za mir-Osijek), Miljenko Tumiški (LDA), Nikica Torbica
2. Vukovar – stradanje, otpor, mladi i poslijeratna izgradnja mira u Vukovaru – Dijana Lazić Antunović (Europski dom Vukovar), Biljana Gaća (Yu peace-mladi ujedinjeni u miru-odmor od rata)

Eko centar Zlatna Greda – jedan krug električnim motociklima

3. Mladi i aktivizam – Irena Mikulić (PRONI), Lejla Šehić Relić (Volonterski centar Osijek), Igor Đorđević (NDC)
4. Zaštita prava životinja; *no kill* skloništa; veganstvo i klimatska kriza – Luka Oman (Prijatelji životinja), Hrvoje Harać i Lucija Baraban (Udruga Pobjede)
5. Klimatska kriza, klimatski aktivizam i klimatska pravda – Nikola Biliškov (Institut Ruđer Bošković), Luka Tomac (Zelena akcija)
6. Izgradnja mira - Svjedoci vremena (Marijan Gubina (Auxilium), Biljana Gaća, Amalija Krstanović
7. Nenasilje - Ana i Otto Raffai (RAND)
8. Obnavljajuća pravda - pravda nakon rata: Božica Ciboci (Documenta - centar za suočavanje s prošlošću), fra Ivica Jagodić, gvardijan Franjevačkog samostana u Vukovaru.

Rat i mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja

Katarina Kruhonja

Držimo da je jedan od najvrjednijih uvida, koje smo evaluacijom i rezultirajućim redizajniranjem programa *Mir je u našim rukama* dobili, onaj vezan **uz rad s mladim ljudima na temu rata i izgradnje mira nakon rata**. On ukazuju da je moguće (i potrebno) podučavati mlade o ratu na način da upoznaju sve njegove dimenzije uključujući hrabrost i solidarnost, ali i razornost, stradanja i ratne zločine a da ih, u isto vrijeme, opremi nadom, motivacijom, inspiracijom i entuzijazmom da budu dijelom zajednice (svijeta) u kojoj rata više neće biti, odnosno, što je moguće rjeđe. I da su pozvani, da imaju moć, a time i odgovornost tome pridonositi.

Bili smo svjesni da su sudionici našeg nagradnog edukativno-studijskog posjeta kroz školski program obišli (ili će obići) memorijalna mjesta sjećanja Memorijalnog centra Domovinskog rata Vukovar. Ipak, prve smo godine (2016.) taj obilazak uvrstili u studijski posjet, ali uz poslijepodnevi program koji je tematizirao mirnu reintegraciju i razgovor s mladim Vukovarcima o njihovom životu u Vukovaru danas. **Pokazalo se da je** posjeta Memorijalnom centru tijekom jednog prijepodneva pretrpana sadržajem, a sudionici potreseni i ispunjeni vrlo intenzivnim, najčešće neugodnim emocijama (poput gađenja, tuge, bijesa, straha, frustracije); da većina nije nikada čula, ili vrlo površno, o mirovnom procesu kojim je rat u ovom dijelu Hrvatske završio i da se po prvi put susreću s ljudima i s mladima koji rade na izgradnji mira i povjerenja nakon rata; da im ti sadržaji otvaraju pogled prema potrebi, smislu i sadržajima izgradnje mira; da „ne znaju kako bi iskoračili iz iskustva suočavanja sa stradanjem i zločinima“ kada ne bi imali i taj dodatni sadržaj tijekom poslijepodneva.

Stoga smo taj dio programa oblikovali kao sadržajno povezan i nadopunjući mozaik:

Prije podne – I. dio

- što znate/znamo o kronologiji dezintegracije SFRJ (Materijal 10 Kronologija dezintegracije SFRJ) – razgovor o tome u autobusu na putu od Osijeka do Vukovara
- otpor – memorijalno mjesto Blage Zadre na Trpinjskoj cesti – obilazak i razgovor
- ratni zločin na Ovčari – na temelju sudske dokumentacije monitorica suđenja za ratne zločine rekonstruira zločin te informira o suđenju i presudi počiniteljima; informira o drugim sudskim procesima u kojima je predmet bio zločin na Ovčari (Materijal 9 Suđenja za zločin na Ovčari)

Poslije podne – II. dio

- mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja – u izvorima i sjećanjima (Materijal 8 Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja i Materijal 4 Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju)
- susret s mladim Vukovarcima – Spjalica

Pri provedbi ovog dijela programa držimo se sljedećih principa:

- dati što je moguće više relevantnih informacija o ključnim događanjima i njihovoj kronologiji,
- stvoriti siguran prostor za razgovor i učenje susretanjem s osobnom dimenzijom iskustva rata i pouka koje su svjedoci vremena iz tog iskustva izvukli, a koristi im za uključivanje u procese izgradnje mira,
- osvještavanje da na svim razinama - od osobne do političke - uvijek postoji mogućnost odabira te da ima razloga propitati odabire s distance (naknadno), ako je to propitivanje u službi pouke koja će pomoći izgradnji mira i sprječavanju budućeg rata.
- približiti pojam suočavanja s prošlošću, odnosno s elementima i procesima obnavljajuće pravde iza rata: pravda, istina, reparacije i garancija neponavljanja zločina.

Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA

Program Mir je u našim rukama - studijsko-edukativni posjet nagrađenih škola

DATUM	Doručak	Prije podne	Ručak	Poslije podne	NAVEČER
četvrtak				16:40 – 17.30 Pristizanje i doček gostiju 17:30 Dorodošlica i uvod u studijski posjet	19:15 sati Večera - VETU Druženje
petak	8:00	9:30 – 10:00 Jutarnje okupljanje 10:00-13:00 Nenasilna komunikacija	13:00 VETU	14:30 – 16:00 Nastavak: nenasilna komunikacija & medijacija 17:00 Interaktivni obilazak Osijeka	18:00 Klub mladih „Lonac“ 19:30 Večera - VETU 19:30 – restoran Rustika - večera dobrodošlice s nastavnicima
subota	8:00	9:00 – 9:30 Jutarnje okupljanje 9:30 odlazak u Vukovar: Zašto obilazimo mjesta stradanja - Memorijalni centar Domovinskog rata (Trpnska cesta i Ovčara)! 12:15 – Gradska knjižnica: M.Gubina – od logoraša do promotora kulture mira	13:15 VUKOVAR	14.15 – 16.00 Razgovor o mirnom završetku rata i ulozi mladih u poslijeratnoj izgradnji mira uz druženje s učenicima Ekonomske škole VU i inicijative Mladi udruženi u miru	18.30 Večera - VETU 20:00 HNK: BUBA U UHU komedija G. Feydeaua
nedjelja	8:00	9:00 – 10:15 Jutarnje okupljanje 10:30 Odlazak u Zlatnu Gredu tema: očuvanje prirode i održivi razvoj	13:15 Zlatna Greda	14:30 – 17:00 Zabavni park i vježbe izgradnje tima	19:00 Večera - VETU Slobodna večer
ponedjeljak	8:00	09:00 – 9:30 Jutarnje okupljanje 10:00 - 10:45 prijam kod Gradonačelnika 11:30 Seminar Mir je u našim rukama I dio - prezentacija škola - što znamo/ ne znamo o mirnoj reintergraciji istočne Slavonije	13:00 Stanka uz zalogajčiće	13:30 – 14:45 Seminar Mir je u našim rukama II dio: - Klimatske promjene I srednjoškolci 15:00 Ručak	17:00 – 20 sati Otvaranje izložbe: Muzej osobnih povijesti Roma Domjenak Kazamati
utorak	8:00	09:00 – 9:30 Jutarnje okupljanje 09:30 Odlazak u Nemetinski Azil: priča o najboljem skloništu za napuštene pse u Hrvatskoj; šetnja pasa; što znamo o pravima životinja 11:30 Evaluacija studijskog posjeta	12:30 Azil uz razgovor s aktivistima	13:15 Ispraćaj i odlazak	

Forum Mirotvorna škola

Katarina Kruhonja

Već prve godine kada su na raspisani javni poziv za Priznanje Mirotvorna škola pristigle vrijedne nominacije za 18 škola, Odbor mirovne Nagrade „Krunoslav Sukić“ odlučio je dati podršku tim školama najviše koliko bude mogao. Tako je stvorio prvu priliku da se škole susretnu, razmijene iskustvo i povežu. Prvo okupljanje bilo je u rujnu 2017.g. u Osijeku - pokazalo se da je baš to bilo potrebno, osnažujuće i korisno. Saznanje da ima drugih škola, nastavnika i učenika u svim dijelovima Hrvatske koji već godinama ulažu napore u odgoj za mir, nenasilje, ljudska prava, solidarnost i suradnju bilo je za sudionike skupa ohrabrujuće, motivirajuće i poticajno.

Iz tog susreta izrastao je **Forum Mirotvorna škola**. Forum **povezuje** škole (učenike, nastavnike, roditelje), druge obrazovne institucije, organizacije koje rade na izgradnji mira i obrazovanju za mir, lokalne/ regionalne samouprave koje promiču kulturu mira te stručnjake iz područja mirotvorstva radi **osnaživanja za mirotvorstvo** te promicanja razvoja kulture mirotvorstva kroz obrazovanje i suradnju u Hrvatskoj i u Europi. (Materijal **13 Platforma Foruma Mirotvorna škola**)

Za sada, to je još uvijek neformalna inicijativa koja nastoji djelovati u skladu sa stavom da *promjena počinje sa mnom*. Forum čine članice – učenici i nastavnici 16 škola, 5 organizacija civilnoga društva i desetak osoba. Podršku Forumu potpisale su 4 lokalne samouprave (gradovi Osijek, Delnice i Vrbovsko te općina Mrkopalj). (Materijal **14 Povelja podrške Forumu Mirotvorna škola**)

Forum se okuplja jednom u godini dana. Svake godine druga škola preuzima ulogu domaćina.

Prvi susret Forum Mirotvorna škola u Osijeku (2017.)

- usuglašena zajednička platforma.

Drugi susret Foruma Mirotvorna škola u Daruvaru (2018.)

- domaćin Ekonomska i turistička škola Daruvar; tema: *Nenasilje počinje sa mnom*

Treći susret Foruma Mirotvorna škola u Moravicama (2019.)

- domaćin oš I.G.Kovačić Vrbovsko; tema *Učeće zajednice za mir*
(Prilog 13 Zajednice učenja za mir)

Četvrti susret Foruma Mirotvorna škola u Ogulinu (2020.)

- domaćin OŠ Ivana Brlić Mažuranić, Ogulin

Peti susret se planira 2021. u Bjelovaru, a domaćin je Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar.

Forum Mirotvorna škola 2019 - Vrbovsko / Moravice – okupljanje i pozdravne riječi (foto Antun Balog)

Forum Mirotvorna škola 2018. – Daruvar – učenici planiraju aktivnosti Foruma (foto Antun Balog)

Forum Mirotvorna škola 2019 - Vrbovsko / Moravice: do sljedećeg susreta (foto Antun Balog)

Jučer su u Delnicama, Mrkoplju i Vrbovskom potpisane Povelje podrške Forumu mirotvornih škola

U mreži 16 mirotvornih škola i dvije goranske

DELNICE » Gradonačelnik Delnica Ivica Knežević i Natalia Havelka, predstavnica Centra za mir – Osijek, jučer su u Delnicama potpisali Povelju podrške Forumu mirotvornih škola. Isti čin jučer su napravili i gradonačelnik Vrbovskog Dražen Mučić te načelnik Općine Mrkopalj Josip Brozović, a potpis na Povelju podrške doprinos je razvoju ideje mirotvornosti u projektu mirotvornih škola koje je prije četiri godine pokrenuo sponumati osječki Centar i u koji je do sada službeno primljeno šesnaest hrvatskih srednjih i osnovnih škola, a među njima su i dvije goranske – Srednja škola

Delnice te OŠ Ivana Gorana Kovačića iz Vrbovskog koja je status mirotvorne škole stekla kao prva od svih osnovnih škola u Hrvatskoj. O projektima i programima mirotvornosti u SS Delnice kratko je govorila profesorica Jasminka Lisac, Natalia Havelka predstavlja je ideju Foruma mirotvornih škola, a delnički gradonačelnik Ivica Knežević izrazio je ponos što potpisuje ovaj dokument te zadovoljstvo što je delnička srednja škola stekla taj status naglašivši da je to i logično jer su mirotvornost i tolerancija već dugo sastavni dio života ovoga grada. (M. K.)

Potpisnici Povelje podrške Forumu mirotvornih škola u Delnicama

Izbor materijala i tekstova

Primjer programa radionica

Ovdje donosimo primjere nekoliko kraćih radionica kako biste dobili opću sliku o tome kako izgleda radionički dio programa. Detaljni opisi vježbi mogu se naći u raznim priručnicima. Neke su opisane u *Nenasilje počinje sa mnom* (www.medijacija.net) a za obogaćivanje metodologije elementima dramske pedagogije preporučujemo priručnik "Odgoj za građanstvo, odgoj za život" na http://www.hcdco.hr/wp-content/uploads/downloads/2017/03/P91557_Odgoj_za_građanstvo.pdf

9:30 - 10:30

1. Dobrodošlica i predstavljanje voditelja (2')
2. Predstavljanje grupe: Ime, omiljena boja, kako se osjećam i pisanje imena na žutu traku (5')
3. Kako ste proveli noć? Ima li nekih pitanja oko smještaja i logistike? (3')
4. Okvirni plan rada za danas - struktura dana (3')
5. Barometar: (5') grupiranje po
 - spolu, starosti, boji očiju
 - broju braće i sestara
 - tome koje kućne ljubimce imam/želim imati
 - ima li netko pitanje za grupu?
6. Naša načela (10')
7. Očekivanja i strahovi vezani uz cijelo studijsko putovanje (15')

Stanka 10 min

10:30 - 12:00

1. Vježba Ptica duše (40') i pojašnjenje: ispisivanje plakata s osjećajima i kategorijama osjećaja po M. Rosenbergu, pojašnjenje i ispisivanje plakata s potrebama, teoretski sažetak o tome što je nenasilna komunikacija po M. Rosenbergu te zašto su važni osjećaji i potrebe.
2. Igra Vjetar puše (5')
3. Demonstracija empatije (na primjeru svađe oko oblačenja) (40')

Sudionici u parovima vježbaju - jedna osoba priča, jedna osoba daje empatiju.

U trojkama razgovaraju o tome kako bi ta osoba mogla sebi dati empatiju.

Plenum: Kako vam je bilo? Što je bilo teško? Koja su vam se pitanja otvorila? Kako vam se čini je li/gdje/u kojim situacijama je primjenjivo i koje su prednosti?

12:00 Stanka (15')

12:15 - 13:00

1. Igra s lopticama u krugu
2. Nenasilnom komunikacijom možete reći sve što želite.

Na flip izlistamo 3 rečenice koje su im teške za reći ili se boje da bi nekoga mogli povrijediti ili nailaze na otpor. Voditelji pokažu kako to isto reći nenasilnom komunikacijom.

Rad u trojkama - svatko kaže jednu svoju rečenicu, a mala grupa pokuša to isto reći nenasilnom komunikacijom.

Stanka za ručak

14:30 - 16.00

1. Vježba Stilovi ponašanja u sukobu, win/win i temeljni principi medijacije 40'

Plakat (vještine, koraci, interesi potrebe pozicije - puno više rješenja na razini interesa i potreba; kako se NNK tj empatija uklapa u medijaciju; J. Juul - Empatija - lijek za nasilje)

2. Vježba parafraziranja 15'

3. Igra uloga (medijacija) u četvorkama 40' (prekida se dva puta - pojašnjenje formulacije problema, interesi i potrebe, oluja ideja)

4. Evaluacija u krugu

Ciljevi radionice:

- međusobno upoznavanje, izgradnja međusobnog povjerenja i povezanosti
- razvijanje osjećaja sigurnosti i uzajamne odgovornosti
- prenijeti polaznicima koncept sukoba kao prilike
- prenijeti polaznicima osnovni koncept i principe medijacije
- osmisliti i uvježbati ritam - mašinu na temu Mir

Plan aktivnosti:

5' Uvodni krug - kako smo danas, kako je prošao jučerašnji dan

15' Očekivanja i strahovi

15' Oluja ideja na "sukob" i koncept: Sukob je prilika

30' Stilovi ponašanja u sukobu

15' Stanka

5' Vjetar puše za sve one koji

45' Koraci, vještine, stavovi i vrijednosti, uloga medijatora

10' Stanka

45' Demonstracija medijacije i odgovaranje na pitanja

Stanka za ručak

15' Razgovor i odgovaranje na pitanja - nastavno na demonstraciju medijacije

15' Pojašnjenje i dopuna liste s vještinama važnim za medijaciju

90' Osmišljavanje i uvježbavanje Ritam mašine na temu Mir

Ciljevi radionice:

- osvijestiti važnost parafraziranja
- unaprijediti vještine postavljanja pitanja
- omogućiti polaznicima iskustvo medijacije kroz igru uloga
- provesti evaluaciju cijelog studijskog putovanja

Plan aktivnosti:

10' Uvodni krug - kako smo danas, kako je prošao jučerašnji dan i večer

20' Parafraziranje u parovima koristeći kontroverzne teme generirane u skupini

30' Igra uloga (medijacija između ravnatelja i predstavnika roditelja "Knjižnica")

10' Vježba "Zašto?!" i pojašnjenje vezano uz upotrebu otvorenih i zatvorenih pitanja

30' Vježba "Rušenje ruke" (suradnja vs. natjecanje)

30' Evaluacija

Primjeri vježbi i igara upoznavanja te uvođenja u temu

Međusobno povezivanje i upoznavanje djece može se započeti predstavljanjem djece u krugu tako da kažu neku pozitivnu riječ koja počinje istim slovom kao i njihovo ime, da kažu boju koju vole ili nešto što vole raditi kad nisu u školi i/ili da kažu kojeg bi kućnog ljubimca izabrali da mogu birati bilo što.

Predstavljanje svoga para nakon malog intervjua još je jedan prikladan način uvoda u radionicu koji pomaže kod treme, djeca se opuste i zabave predstavljajući svoga para kao sebe.

Uputa: "Podijelite se u parove. Dok razgovarate u paru dobro slušajte jer će svatko predstaviti svoga para kao da je on ili ona. Npr. Ja, Nena, ću nakon razgovora s Igorom reći „Zovem se Igor...“

Pitajte svog para (imate 3 minute)

- Kako se zoveš?
- Čime se baviš u slobodno vrijeme?
- Što ne voliš?

Nakon razgovora predstavi svog para. Parovi se redom u krugu predstavljaju ostalima.

Upoznavanje Dvije zajedničke stvari 10'

Sudionici u paru razgovaraju sa zadatkom da otkriju dvije stvari iz života koje su im zajedničke. Nakon toga svatko predstavlja svoga para i kaže jednu stvar koja im je zajednička, par to isto učini tako da kaže njihovu drugu zajedničku stvar. Primjer zajedničkih stvari su nešto što vole, znaju raditi, tiču se njihovog života, recimo datum, mjesto rođenja, koliko braće ili sestara imaju i slično.

Vježba Grupiranje u prostoru '10

U ovoj vježbi čitamo pojmove po kojima se skupina treba grupirati. Npr. Dječaci-djevojčice; oni koji su jedinci, imaju jednog brata ili sestru, imaju dva brata ili sestre ...

Uputa: "Ustanite svi i polako se prošetajte po razredu. Svi koji najviše volite proljeće stanite u jednu skupinu, a oni koji volite zimu formirajte drugu skupinu, jesen treću, a ljeto četvrtu."

Na sličan način čitamo i ostale pojmove dok se učenici grupiraju prema tome kojoj skupini pripadaju. Starijoj djeci možete samo reći da se grupiraju u prostoru po npr. boji očiju, po godišnjem dobu koje vole i sl. Jednostavnija varijanta, za niže uzraste, zahtijeva da pripremite pojmove koji rezultiraju samo s dvije skupine. Npr. :

ljeto – zima

djevojčice – dječaci

sviraju instrument – ne sviraju ništa

vole tišinu dok se radi – vole galamu i ometanje dok se radi

imaju braću/sestru/e – jedinci/jedinke

vole dugu kosu – vole kratku kosu

Još jednostavnija varijanta je dati im uputu da ostanu sjediti na stolicama i samo se trebaju dići ako npr. više vole ljeto nego zimu itd. bez hodanja po razredu.

Nakon svake promjene pozvati sudionike da komentiraju ono što vide, a i voditelj/ica radionice može neke promjene kratko komentirati.

Napomena: Ova se vježba može lako koristiti i u radu s odraslima te je jako dobar izbor za prvi dan rada za razbijanje leda i početak upoznavanja.

Dodavanje lopticom zabavan je način učenja imena i razbuđivanja

Uputa: "Dodaj lopticu nekom u krugu (tko je još nije dobio) i reci njezino/njegovo ime. Zapamti kome si je dobio/la i tko je tebi dobio. Kada svi dobiju jednom lopticu, bacamo je ponovo u istim redosljedom." Nakon što par puta loptica "obiđe krug", može u igru ubaciti još jedna, pa nakon nekog vremena i još jedna. Tako će se skupina dodavati s tri loptice odjednom. Ako je grupa spretna, nakon nekog vremena može se uvesti i jedna loptica koja ide u suprotnom smjeru.

Pantomima – Što volim raditi 10'

Djeca jedno po jedno pantomimom pokazuju svoje omiljene aktivnosti, a ostatak grupe pogađa o čemu se radi.

Predstavljanje Odaberi predmet 15'

U sredinu prostorije voditelj/ica stavi različite predmete (neka bude isti ili veći broj predmeta nego sudionika) te zamoli sudionike da ih promotre i razmisle koji predmet nešto govori o njima. Na znak voditeljice sudionici uzimaju predmete.

Svaki sudionik/sudionica u krugu ukratko ispriča zašto je izabrao/la baš taj predmet i što on govori o njemu/njoj. Onima koji nisu dobili predmet koji su željeli, postavimo pitanje o tome kako se osjećaju i koliko su zadovoljni drugim izborom.

Igra "Vjetar puše" 5'

Grupa sjedi u krugu. Jedna stolica nedostaje. Voditeljica uđe u sredinu kruga i vikne: "Vjetar puše za sve one koji ..." i doda opis, primjerice, "... nose bijele čarape" ili "... imaju dugu kosu". Tko god odgovara opisu treba ustati i promijeniti mjesto sjedenja. U procesu traženja novih mjesta osoba koja je davala uputu nastoji pronaći mjesto za sebe. Tko ostaje bez stolice postaje "Vjetar". Kada vikne "Oluja", svi moraju promijeniti mjesto. Ne smije se sjesti na stolicu odmah do svoje. Ova je igra korisna kada želite da polaznici promjene mjesta sjedenja i time dobiju priliku surađivati s nekim drugim polaznicima.

Zagrijavanje "Prenesi izraz"

Uputa učenicima: "Stanite u krug. Prva se osoba okrene drugoj i napravi neki izraz lica. Druga osoba primi izraz tako da se okrene prema toj osobi koja radi grimasu. Imitira je gledajući u nju. Dlanom prijeđe ispred svoga lica i okrene se prema osobi sa svoje druge strane te joj pokaže neki novi izraz lica. Prenese ga gledajući tu osobu. Nova je osoba opet okrenuta prema njoj. Primi taj izraz, imitira ga, a onda promijeni prelazeći dlanom ispred svoga lica. Sljedećoj osobi prenese neki svoj izraz lica i tako dalje dok svatko iz kruga nije ponudio svoj izraz lica."

Igra Čvor 5'

Svi polaznici stanu u što manji krug, zatvore oči i ispruže ruke prema gore i malo prema naprijed. Polako se počnu približavati sve više i više i raširenim rukama tražiti druge ruke. Kada su se svi uhvatili za ruke, mogu otvoriti oči i pokušati "raspetljati čvor" bez puštanja ruku.

Uvodni krug npr. za temu Osjećaji 5'

Uputa učenicima: Danas ćemo u jutarnjem krugu podijeliti jedni s drugima koja je jedna osoba s kojom volimo razgovarati i kako se tada osjećamo. Voditelj-ica može bilježiti osjećaje na plakatni papir i poticati polaznike da navedu što više osjećaja, po mogućnosti više od jednog te da se previše ne ponavljaju.

Igra Hodanje u osjećajima 5'

Voditelj/ica zamoli djecu da lagano šetaju po prostoriji, nakon svake upute ih pusti da nekoliko trenutaka hodaju i oponašaju određeni osjećaj. U početku im demonstrira jedan ili dva primjera. Osjećaje mogu predlagati i učenici.

Uputa: "Zamislite da ste umorni. Kako bi hodali da ste umorni? Hodajte na takav način. A sada hodajte kao da ste ljuti! A sad kao da se bojite! A sad na neki smiješni način! A sad kao kada ste radosni! ..."

Igra Ja u ogledalu 5'

Voditeljica započne s rečenicom "Ovako izgledam kada se osjećam: radosno," pokaže osjećaj, a svi ostali ga odražavaju kao u ogledalu. Zatim u krugu redom drugi sudionici/ce pokažu neki drugi osjećaj, a ostali ga odražavaju.

Osvrt na prethodni dan

Sjedimo u krugu i imamo loptu, tko ima loptu kaže jednu usporedbu svog mjesta i nečega što su saznali o Osijeku. Npr. Moj je grad okružen brežuljcima, a Osijek ravnicom ... ili U Osijeku se govorilo njemački, mađarski i turski tijekom povijesti a u Vrbovcu ... zatim loptu baci nekome iz kruga koji nastavlja.

Igra Sto ljudi, sto čudi

Netko napusti prostoriju, grupa se dogovori o načinu na koji izvodi radnju npr. Uplašeno, sretno, lijeno, ubrzano.... Sudionica koja se vraća zadaje grupi jednu radnju npr. rukovanje. Grupa glumi radnju na dogovoreni način, a sudionica koja ju je zadala pogađa o kojem načinu se radi.

Igra Tri jelena

Svatko neka izabere ime različite životinje koja živi u Hrvatskoj. Voditeljica izgovara tri puta neko ime. Npr. u šumi sam vidjela tri jelena, jelena, jelena. Sudionik/ca koja ima to ime mora ju prekinuti s uzvikom JELEN prije nego treći put bude prozvana, inače ona poziva druge.

Igra Dodaj zamotuljak

Voditelj zamota mali poklon u mnogo slojeva papira. Na svaki sloj napiše pitanje ili zadatak, npr. otpjevaj pjesmu, zagrlj osobu do sebe, tko ti je najbolji prijatelj, koju seriju najviše voliš, popij čašu vode, kako provodiš nedjelju, rukuj se s 3 osobe, što najmanje voliš jesti, daj nekom

kompliment, pitaj osobu do sebe što je dobila za posljednji rođendan. Sudionici dobacuju zamotuljak nekom iz kruga, tko ga još nije imao koji skida jedan sloj papira i odgovara na pitanje ili obavlja zadatak. Igra se nastavlja dok ne budu odmotani svi slojevi, poklon dobija ona osoba koja je skinula posljednji sloj.

Igra Sjedim na brijevu 5'

U krugu svi sjede na stolicama ali ima jedna stolica više od broja igrača. Osoba do prazne stolice se pomakne za jedno mjesto govoreći "SJEDIM", sljedeća osoba se opet pomakne na prazno mjesto govoreći "NA BRIJEGU", a treća to ponovi uz riječi "DO SVOG PRIJATELJA/ICE" i kaže ime nekoga iz kruga. Pozvani igrač/ica dolazi sjesti na praznu stolicu do onoga tko ju je pozvao.

Kada njegova/njezina stolica ostane prazna, počinje isti slijed ali na onu stranu s koje je igrač prvi sjeo na praznu stolicu. Cilj je igru igrati brzo i dinamično bez odugovlačenja.

Napomena: Ukoliko dječaci pozivaju samo dječake, a djevojčice samo djevojčice, dobro je ponekad uvesti pravilo da dječaci mogu pozvati samo djevojčicu i obrnuto.

Igra "Potres" 10'

Uputa sudionicima je da stanu u grupice po troje. Dvije osobe neka se drže rukama kao da prave krov nad glavom osobe koja je između njih. Te dvije osobe s podignutim rukama su "kućica", a osoba u sredini je "stanar". Grupa je podijeljena u grupice od po tri osobe, ali jedna osoba je sama izvan tih grupa. Ona može reći "kućice", "stanar" ili "potres". Kada kaže "kućice", svi koji glume kućice kreću se i traže nove pozicije oko "stanara" koji stoje u prostoriji. Ako kaže "stanar", "kućice" miruju, a stanari trče da pronađu nova skloništa. Ako kaže "potres", svi se rasformiraju i traže nove partnere da zajedno naprave "kućicu sa stanarom".

Dok traje gužva, osoba koja daje uputu traži sebi mjesto među kućicama ili stanarima, već prema tome koji se dio trojke treba ponovo formirati. Tako si ona nađe mjesto, a netko drugi ostane izvan trojki i daje nove upute.

Barometar stavova 20'

Voditelji objasne principe vježbe - svi koji se slažu s tvrdnjom pozicioniraju se od sredine prema jednom kraju prostorije, a oni koji se ne slažu prema drugom kraju prostorije. Nakon što voditelj/ica pročita prvu tvrdnju i sudionici stanu na mjesto s obzirom na slaganje ili neslaganje s njom, nekoliko njih objasni svoje stajalište. Kada su svi, koji su željeli, obrazložili svoja mišljenja, pročita se druga tvrdnja i ponovi cijeli proces. Za svaku tvrdnju i obrazloženje stavova uzeti nekoliko minuta.

Nakon vježbe slijedi razgovor.

Ako se vježba radi s mlađom djecom, do 4. razreda osnovne škole, izaberi 2-3 opće tvrdnje radi uvoda, pa nekoliko tvrdnji o temi koja se obrađuje (npr. sukob).

Primjeri tvrdnji o sukobu:

U razredu imamo sukobe svaki dan / samo nekoliko puta u godini.

Znaš nekog čiji je sukob loše završio.

Djeca sama mogu rješavati svoje sukobe.

Za pomoć u rješavanju sukoba potrebna je odrasla osoba.

Loše je imati sukobe.

Moć određuje rješenje sukoba (za mlađi uzrast: jači određuje rješenje sukoba).

Kad su interesi suprotstavljeni, sukob se ne može riješiti (za mlađi uzrast: sukob se ne može riješiti ako želite suprotne stvari).

Primjeri pitanja za razgovor:

Kako ste se osjećali za vrijeme aktivnosti?

Koliko je teško bilo odabrati slaganje ili neslaganje?

Koliko su argumenti drugih utjecali da promijenite mišljenje?

Primjer uputa voditeljima stolova metode "world cafe"

O metodi "World Cafe"

Metoda "World Cafe" omogućuje velikoj skupini ljudi raspravljanje o odabranim pitanjima na neformalan i kreativan način. To se događa jer su ljudi u opuštenom ozračju kafićkog tipa u kojem mogu razgovarati u malim grupama i kretati se između skupina, upoznati nove ljude i dobiti svježu perspektivu.

Naš današnji cilj:

- želimo stvoriti priliku da učenici, nastavnici i oni koji brinu o mladima razgovaraju o temama koje povezuju škole/školovanje i odrastanje s izgradnjom mira (na osobnoj i društvenoj razini);
- želimo stvoriti priliku da jedni od drugih čujemo konkretne ideje/iskustva/ - što mislite, što radite, što mislite da bi bilo dobro mijenjati i da bi vi osobno u tome voljeli sudjelovati.

Opće upute:

- Svaka "runda" traje 15-ak minuta, tj. dok ne prestane glazba
- Uputite grupu na zapisivanje, skiciranje, škrabanje ideja na "stolnjak" prije početka izlaganja ideja.
- Svaku novu "rundu" započnite sažimanjem do sada već rečenog u prethodnim "rundama".
- Kada grupa izloži sve svoje ideje i kada zaključite "rundu" možete ih zaslužno poslati za "šank" po piće (prije prestanka glazbe!).
- Kada glazba presatne sudionici mijenjaju mjesta. Pridružuju se sljedećem tematskom stolu po njihovom izboru.
- Nakon posljednje "runde razgovora" grupa ostaje s domaćinom još 15 minuta za stolom kako bi mu pomogla sažeti sve relevantno izloženo za njegovim tematskim stolom.
- Domaćin stola priprema "Flip chart" pomoću kojega strukturira svoje izlaganje koje slijedi u panelu nakon ručka.

Principi ugošćavanja tematskih razgovora:

- 1) Postavite kontekst i okvir razgovora
- 2) Stvorite domaćinsku atmosferu za stolom
- 3) Istražite pitanja koja su važna - postavljajte podpitanja koja su povezana sa stvarnim životom pojedinca, škole, zajednice i tako potaknite grupu na dodatno istraživanje teme
- 4) Potaknite svakoga na doprinos - zapisivanje, skiciranje, škrabanje ideja na "stolnjak" je poželjno ponašanje!
- 5) Povežite različite perspektive
- 6) Zajednički slušajte i tražite nove uvide u temu
- 7) Razmijenite zajedničke spoznaje

Teme:

- 1) Stol 1 (učenici): Svoju školu volim jer...
 - a. Dvije -tri stvari koje volim u svojoj školi

b. Zašto? Kako se osjećam kada se to događa

2) Stol 2 (učenici): U mojoj školi mi nedostaje...

- a. Dvije-tri stvari koje bi želio/ljela da vidim u svojoj školi jer mi nedostaju ...ili da se više ne događaju
- b. Zašto: kako se osjećam kada to nemam, odnosno kada se to događa

3) Stol 3 (učenici i nastavnici): Ja i mir

- a. Dvije-tri najvažnije stvari zašto smatrate da su mir i izgrađivanje mira važni
- b. Jedna stvar koju ja mogu učiniti ili već činim u svojoj školi da u njoj bude bolje meni i drugima

4) Stol 1 (nastavnici): „Nastavnici i MIROTVORNA ŠKOLA“

- a. Dvije-tri stvari koje meni pomažu da u svojoj školi radim na mirotvorstvu
- b. Dvije-tri stvari koje trebam da bih mogla bolje doprinosti mirotvorstvu u svojoj školi

5) Stol 2 (nastavnici): „Sukob je prilika“: upravljnje sukobima u školi

- a. Tri tipa sukoba koji najviše opterećuju rad nastavnika
- b. Što mi pomaže da ih riješim na suradnički – dogovorni način
- c. Što mi nedostaje da ih riješim na suradnički – dogovorni način
- d. Primjer iz prakse kada je bilo korisno ili kada bi bilo korisno otvoriti sukob i na njemu poraditi radi unapređivanja odnosa

6) Stol 3 (učenici i nastavnici): Ja i mir

- a. Dvije-tri najvažnije stvari zašto smatrate da su mir i izgrađivanje mira važni
- b. Jedna stvar koju ja mogu učiniti ili već činim u svojoj školi da u njoj bude bolje meni i drugima

Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju

Pripremio i vodio Nikica Torbica, prof.

Tema/e: Domovinski rat

Ciljana skupina: 4. razred srednje škole

Vrijeme provedbe: 90 min

Korelacija sa školskim predmetom/ima: Politika i gospodarstvo, Psihologija, Filozofija, Etika, Hrvatski jezik

Ishodi:

- Moći izdvojiti najbitnije činjenice vezane uz Mirnu reintegraciju
- Moći kritički vrednovati pisane i usmene izvore
- Moći usporediti različite prikaze i viđenja mirovnih politika
- Moći artikulirati važnost očuvanja i promoviranja politika mira za stvaranje održive i sigurne budućnosti svih članova zajednice

Metode: razgovor, rasprava, rad na pisanim izvorima, rad s usmenim izvorima, grupni rad

Aktivnosti:

Nastavnik dijeli učenike u dvije velike skupine – svakoj daje flipchart/hamer papir i zadatak da napišu asocijacije na jednu od tema: rat i mir. **(5 min)**

Na poticaj nastavnika, učenici uspoređuju asocijacije, razgovaraju o tome za koju ih je temu bilo lakše pronaći te što u društvu formira naše stavove, znanja i asocijacije vezane uz te teme. **(10 min)**

Nastavnik najavljuje temu Mirna reintegracija u izvorima i sjećanju i dijeli učenike u pet skupina. Najavljuje kako će svaka skupina imati ista pitanja, no različite izvore. Dijeli svakoj skupini pitanja naslovljena:

- Faktografija, Povijesni stavovi, Mirna reintegracija danas i sutra **(Prilog 1)**

Uz njih dijeli pisane i usmene izvore izabrane prema dostupnosti, različite svakoj skupini **(40 min)**:

- Skupina 1: dva do tri udžbenika povijesti različitih autora/nakladnika
- Skupina 2: dvije do tri stručne literature izabrane prema dostupnosti (gradska/školska knjižnica)
- Skupina 3: dva do tri isprintana novinska članka s portala - izabrana s prve stranice google pretrage
- Skupina 4: osoba svjedok vremena (osoba koja je sudjelovala u procesu Mirne reintegracije, osoba koja je sudjelovala u izrgadnji mira ili koja se vratila na reintegrirano područje zbog Mirne reintegracije)
- Skupina 5: osoba koja je odrastala za vrijeme Mirne reintegracije (osoba s reintegriranog područja, koja je svjedočila mirnoj reintegraciji iz perspektive djeteta, čije su odrastanje obilježili porocesi i politike Mirne reintegracije)

Nakon rada u skupini i procjenjivanja izvora, nastavnik svakoj skupini dijeli markere/flomastere različitih boja te daje uputu da predstavnici grupa svoje odgovore zabilježe u zajedničkoj tablici odgovora, isprintanoj na A3 papiru (**Prilog 2**). (10 min)

Nastavnik facilitira raspravu o rezultatima i s učenicima uspoređuje nalaze različitih skupina, analizira prednosti i nedostatke pojedinih izvora te potiče donošenje zajedničkog zaključka o mirnoj reintegraciji na osnovi spoznatih činjenica, stavova i njezinog značaja za današnjicu. (15 min)

Nakon osvrta na rad u skupini, nastavnik potiče učenike da se u grupama dogovore za jedan pokret koji za njih predstavlja Mirnu reintegraciju. Nakon kratkog dogovaranja, prezentiraju pokret i objašnjavaju simboliku. (10 min)

Materijali i oprema: isprintani članci s portala, udžbenici povijesti, literatura, isprintana tablica (A3), flomasteri

PRILOG 1

Faktografija

Možete li uz pomoć pisanog/usmenog izvora pronaći sljedeće informacije o Mirnoj reintegraciji:

- Trajanje uz datume;
- Obuhvaćeno geografsko područje;
- Naziv temeljnog sporazuma;
- Naziv organizacije koja ju je predvodila;
- Najzaslužnije osobe.

Nakon što ste pokušali pronaći informacije, procijenite rezultate po sljedećim kriterijima:

1. Mirnoj reintegraciji je posvećena značajna količina teksta/osoba je dala opširne informacije

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

2. Izvor je uspio odgovoriti na sva postavljena pitanja

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

3. Pronađene informacije su detaljne

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Povijesni stavovi

Procijenite pisani/usmeni izvor prema sljedećim kriterijima. U kratkim natuknicama zapišite osnovne argumente zbog kojih se izvor slaže ili ne slaže s tvrdnjom.

4. Mirna reintegracija je bila svijetla točka u tamnom razdoblju 90-ih.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

5. Mirnoj reintegraciji nije postojala prihvatljiva alternativa.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

6. Tema Mirne reintegracije je važnija od teme vojnih operacija.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

Mirna reintegracija danas i sutra

Procijenite pisani/usmeni izvor prema sljedećim kriterijima. U kratkim natuknicama zapišite osnovne argumente zbog kojih se izvor slaže ili ne slaže s tvrdnjom.

7. Mirna reintegracija je danas izrazito bitna za mlade.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

8. Mirna reintegracija je temelj za izgradnju sigurne budućnosti.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

9. Tema mirne reintegracije je dovoljno zastupljena u obrazovnom sustavu i javnom životu.

1 – uopće se ne slažem	2 – većinom se ne slažem	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – većinom se slažem	5 – u potpunosti se slažem
------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------

Kratko obrazloženje:

PRILOG 2

Faktografija					
1.	1	2	3	4	5
2.	1	2	3	4	5
3.	1	2	3	4	5
Povijesni stavovi					
4.	1	2	3	4	5
5.	1	2	3	4	5
6.	1	2	3	4	5
Mirna reintegracija – danas i sutra					
7.	1	2	3	4	5
8.	1	2	3	4	5
9.	1	2	3	4	5

Klimatska kriza, klimatski aktivizam i klimatska pravda

Ako se za 10 godina emisija CO₂ ne smanji za 40% - proces zagrijavanja Zemlje više neće biti moguće zaustaviti na 1.5 C – posljedice se znaju – kažu ZNANSTVENICI.

Klimatsku krizu neće biti moguće riješiti samo novim tehnologijama jer je ona posljedica sustava koji kod čovjeka „hrani“ nezasićenost (pohlepu) prema imati. Treba onemogućiti sustav takve nezasićenosti. Papa Franjo poziva na ekološko obraćenje, na novi pogled na život (uz 53. SVJETSKI DAN MIRA, 01.01. 2020.; enciklika Laudato Si, 2015.g.).

<https://www.glas-slavonije.hr/413641/11/Nikola-Biliskov-Vrijeme-je-za-proglasenje-izvanrednog-stanja:TEMA TJEDNA: OD KLIMATSKE KRIZE DO KLIMATSKE HISTERIJE>

Klimatsko izvanredno stanje - PPP Nikola Biliškov

Definicije

Klima - prosječne vremenske prilike izražene pomoću srednjaka, ekstrema i varijabilnosti klimatskih veličina u dužem, najčešće 30-godišnjem razdoblju. Klimatske veličine su primjerice prizemna temperatura zraka, oborina i vjeter.

U širem smislu, klima je srednje stanje klimatskog sustava koji se sastoji od niza komponenta i njihovih međudjelovanja.

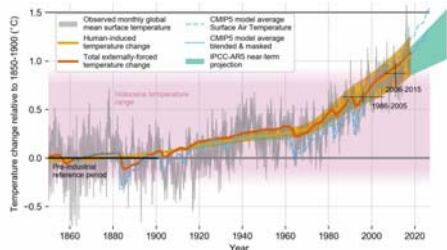
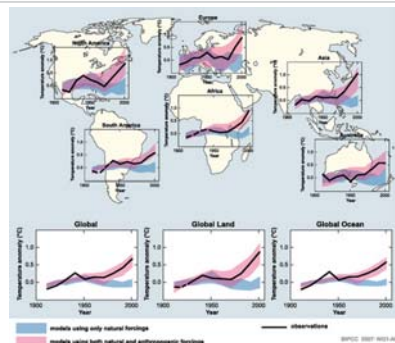
Komponente klimatskog sustava:
atmosfera, hidrosfera, kriosfera i tlo

Globalna klima - određena je bilancom zračenja koja uzima u obzir sve oblike primljene i emitirane energije elektromagnetskog zračenja.

Lokalna klima - određena zemljopisnom širinom, ali i atmosferskom cirkulacijom, nadmorskom visinom, kao i međudjelovanjem atmosfere i oceana (i morskog leda), te atmosfere i tla čije karakteristike poput albeda, vlažnosti tla i vegetacije utječu na klimu

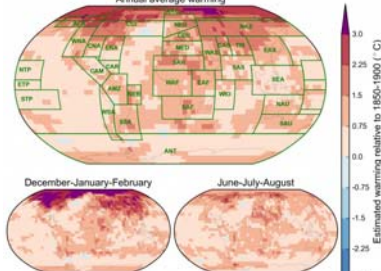
Klimatske promjene - Statistički značajne promjene srednjeg stanja ili varijabilnosti klimatskih veličina koje traju desetljećima i duže.

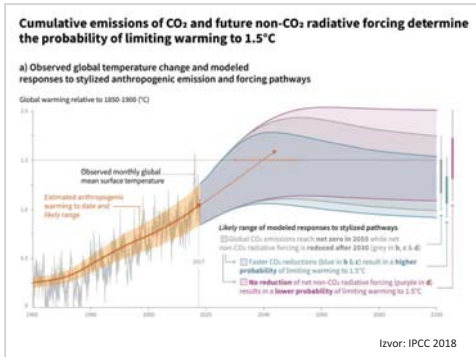
Human-induced warming reached **approximately 1°C** (likely between 0.8°C and 1.2°C) above pre-industrial levels in 2017, increasing at 0.2°C (likely between 0.1°C and 0.3°C) per decade (high confidence).

Izvor: IPCC 2018

Regional warming in the decade 2006-2015 relative to preindustrial

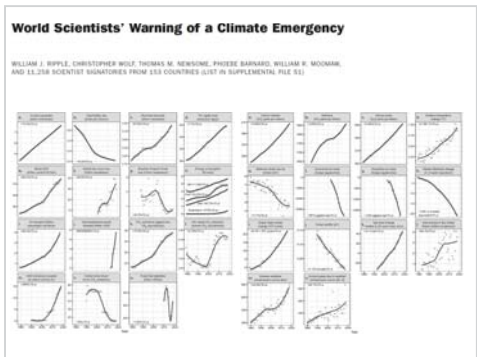
Izvor: IPCC 2018

Klimatska akcija – reformistički zahtjev za uklanjanjem simptoma klimatskih promjena, ali bez zadiranja u političko – ekonomski sustav

Klimatska pravda – zahtjev koji u središte stavlja korjenitu promjenu prevladavajuće kapitalističke socio-ekonomske paradigme, koju pokret prepoznaje kao glavni uzrok klimatskih promjena

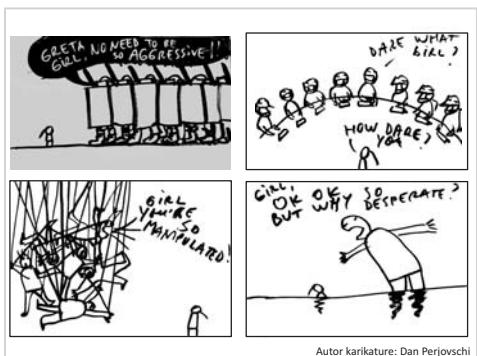
„If the solutions within this system are so impossible to find then maybe we should change the system itself.”
Greta Thunberg

4,556 individuals (small black nodes) with ties to 364 contrarian organizations (large red nodes).
Farrel, Nature – Climate Change (2015)

the guardian

Estimated global emissions to stabilize warming limitations despite gliding

REPUBLIKA HRVATSKA
Nacionalni cilj 1 Dekarbonizacija

energetika-net.com

energetika-net

Planira se obnova TE Plomin 1

Donešena odluka Kreće modernizacija riječke rafinerije teška čak 4 milijarde kuna!

Veganstvo i smanjenje ekološkog otiska

Zrinka Košta, Udruga Pobjede

You have stolen my dreams and my childhood with your empty words. And yet I'm one of the lucky ones. People are suffering. People are dying. Entire ecosystems are collapsing. We are in the beginning of a mass extinction, and all you can talk about is money and fairy tales of eternal economic growth. How dare you! ...riječi su Grete Thunberg, srednjoškolske klimatske i okolišne aktivistkinje, veganke, na UN-ovom globalnom summitu o klimi.

Kako bi pojedinci i tvrtke smanjili ekološki otisak i ostavili u naslijeđe budućim generacijama planet s kojim će živjeti u simbiozi i suživotu nužno je danas početi mijenjati neodržive prakse. Intenzivni industrijski uzgoj životinja ima posljedice po čitavu planetu Zemlju – on uzrokuje 18% emisije stakleničkih plinova i ima izravni utjecaj na onečišćenje pitke vode i tla. Uzgoj životinja i njihova zaštita čvrsto su isprepleteni s etičkim, političkim, ekonomskim, okolišnim i društvenim pitanjima današnjice i sutrašnjice.

Odvojeno gledati na vlastito zdravlje i na zdravlje planete Zemlje, ne uviđati vezu između naših svakodnevnih odabira koje stavljamo pred sebe, na naše tanjure i Zemljinih resursa koje nepovratno crpimo – kratkovidno je i neodrživo.

Razmišljajmo globalno – djelujmo lokalno i solidarno

Važno je da postanemo svjesni kako ono što jedemo i način naše prehrane utječe na globalnu populaciju, okoliš i životinje...jer bez bioraznolikosti nema budućnosti ni za ljudsku vrstu. Svjesni kako svaka promjena na bolje počinje od nas samih, od tebe i mene, osobnim svakodnevnim izborima i djelovanjem u lokalnoj zajednici postajemo aktivni građani koji imaju moć sredine u kojima žive učiniti boljima za život i tako pružiti primjer i biti inspiracija drugima.

Programi:

Azil - poligon za treniranje solidarnosti, suosjećanja i jačanje društvenog kapitala zajednice

Razvijanje volonterizma i aktivnoga građanstva

Veganstvo, prava životinja, održivi razvoj

Ab ovo - prva korporativna kampanja za životinje u HR

Pitanja:

Kako ti možeš smanjiti svoj ekološki otisak?

Znaš li za još neke udruge ili institucije koje ističu važnost klimatskih promjena?

Kako one to čine?

Linkovi:

<https://www.youtube.com/channel/UCBnVFjwTFGw6kVgXLMkYxVg>

<https://www.facebook.com/Udruga.Pobjede/>

https://www.instagram.com/udruga_pobjede/

https://twitter.com/victorias_cro

<https://www.facebook.com/superljilja/>

<https://www.facebook.com/abovocampaign/>

<https://www.instagram.com/ab.ovo.campaign/>

<https://twitter.com/abovohr>

kontakt:

pobjede@gmail.com

095 87 230 87

Marš za životinje, Zagreb, 13.4.2019.

Azil za pse Udruge Pobjede – poligon za treniranje solidarnosti, suosjećanja i jačanje društvenog kapitala zajednice

Zrinka Košta, Udruga Pobjede

Od građanske inicijative do udruge

Udruga Pobjede proizašla je iz prepoznavanja potrebe da se život napuštenih pasa smještenih u skloništu za napuštene životinje/Azilu učini dostojnim življenja. Jeseni 2007. skupina mladih građana volonterski preuzima brigu o psima, postupno okupljajući zainteresirane, unapređujući uvjete u Azilu, kao i interes ljudi iz zajednice i iz lokalne uprave za problem zbrinjavanja napuštenih životinja. Naši su koraci bili neposredan kratkoročan odgovor s – po našoj procjeni – poželjnim i mogućim dugoročnim i održivim utjecajem.

Kronologija:

2007. građanska inicijativa za pomoć napuštenim psima

2009. osnovana Udruga Pobjede

2010. službeno preuzimanje vođenje Azila za pse

2011. registracija no-kill Azila pri Ministarstvu

2017. sva skloništa postaju no-kill

2018. prva korporativna kampanja za životinje

Azil danas

Naš je Azil danas najpoznatiji Azil u RH s najvećim brojem volonterskog angažmana. Suradujemo s više od 40 škola, vrtića i odgojno-obrazovnih institucija, s brojnim udrugama i organizacijama na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, s poslovnim i javnim sektorom.

Kontinuirano provodimo edukacijske i informativne programe i kampanje, promičemo odgovorno skrbništvo i udomljavanje životinja, kao i aktivni angažman u lokalnoj zajednici - posebno mladih. Zajedno s našim sugrađanima postigli smo da se problem napuštanja životinja i njihova zbrinjavanja iz domene komunalnog problema prebaci u domenu društvenog pitanja lokalne zajednice koje podrazumijeva ne samo zbrinjavanje životinja i suživot sa životinjama, nego i odnos, ulogu i odgovornost pojedinca za zajednicu u kakvoj želi živjeti.

Azil sutra

Naša je najveća želja doživjeti dan kada azili neće postojati. To će značiti kako su ljudi naučili prakticirati suživot sa životinjama i kako su odgovorni prema *svim* stanovnicama zajednice – bez obzira hodali oni na dvije ili četiri noge ili imali oni krila jer, kako kaže Gandhi: *Veličina i moralni napredak naroda moći će se mjeriti po tome kako postupamo sa životinjama (...)*.

Pitanja:

Što ti prepoznaješ/vidiš kao problem u zajednici u kojoj živiš?

Kako možeš pomoći?

linkovi:

<https://www.facebook.com/azil.osijekvolonteri/>

<https://www.instagram.com/azil.osijek.volonteri/?hl=en>

kontakt:

Zrinka Košta

pobjede@gmail.com

095 87 230 87

Azil u Nemetinu nekada

Azil u Nemetinu danas – predah i druženje (foto Jelena Rasić)

SVJEDOCI VREMENA

U programu Mir je u našim rukama važno mjesto imaju svjedoci vremena. Nakon što smo se uvjerali u snagu dojma koju na sudionike studijske posjete, i učenike i nastavnike, ostavljaju osobne priče i na izričito isticanje da je to način na koji žele saznavati o tome što je mirotvorstvo u životu /praksi, to postaje dio programa. Štoviše, MSvijet je u suradnji s Forumom Mirotvorna škola započeo produkciju video serije Svjedoci vremena.

Oslanjamo se na osobe iz našeg okruženja, posebno na dobitnike i dobitnice mirovne Nagrade ili Priznanja za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“.

Par riječi o svakom od njih!

Dr.sc. Ladislav Bognar – angažirani pedagog mira

Prvi laureat Nagrade za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“ (2009.).

Ladislav Bognar

Ladislav Bognar prvi laureat mirovne Nagrade za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“ (foto Jelena Rašić)

Obrazloženje Odbora Nagrade:

Suvremenicima u Osijeku, Slavoniji i Hrvatskoj Ladislav Bognar pruža primjer dosljednog zalaganja u promociji mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava u svom profesionalnom, aktivističkom i građansko-političkom angažmanu.

Njegovo profesionalno i osobno opredjeljenje za alternativni odgoj datira prije rata. Rat ga nije "izbacio" iz tog stava – štoviše motivira ga da elemente obrazovanja za mir i nenasilje ponudi i podučava nastavnike i nastavnice u ratom pogođenoj Slavoniji i Baranji procjenjujući koliko im, u poratnim okolnostima, može pomoći u njihovoj zadaći odgoja djece i mladih. Od tada ustrajava u nastojanju da obrazovanje za mir postane integralnim dijelom obrazovnog sustava u Hrvatskoj.

Sudjeluje u obrani Slatine i Osijeka, a odmah nakon demobilizacije, od 1992. godine radi za mirno rješenje ratnog sukoba. Suraduje s lokalnim i međunarodnim mirovnim organizacijama na osnaživanju mirovnih aktivista te na otvaranju komunikacije s civilnim i mirovnim

inicijativama s okupiranih područja. Otvaranje komunikacije, dijaloga pa i suradnje s "dugom stranom", preko crte razdvajanja, uvelike je pripremio i olakšalo provedbu mirne integracije Podunavlja, no u vrijeme kada je provođeno takvo je djelovanje bilo opasno, prozivano je izdajom i kolaboracijom s neprijateljem.

Iako je zbog toga bio medijski proganjan i izložen prijetnjama, svoju građansku i političku odgovornost i hrabrost pokazao je kada je podržao svjedoke koji su mu se obračali i osobno pred pravosuđem svjedočio o okolnostima u kojima su počinjeni ratni zločini protiv srpskih civila u Osijeku i u Paulinom Dvoru.

Biografija

Ladislav Bogнар рођен је у Славонском Броду 1942. године гдје је завршио Учитељску школу. Студиј педагогије и социологије завршио је на Филозофском факултету у Загребу гдје је оранио магистарски рад и докторску дисертацију. Десетак година радио је као учитељ на подручју Пожеге, затим у Заводу за школство као савјетник за разредну наставу, а послје као педагог Завода у Осijekу. Као свеучилишни професор (од 1993.) реализатор је kolegija педагогије и didaktike, а један је од pokretača studija педагогије у Осijekу.

За vrijeme rata bio je zapovjednik obrane u Slatini, a zatim pomoćnik zapovjednika Operativne zone Osijek za informativno-psihološku djelatnost. U suradnji s Europskom misijom vodio je pregovore za prekid vatre i uspostavu mira na osječkom području. U suradnji sa švicarskim i nizozemskim mirovnim aktivistima te kolegama iz Hrvatske i Srbije sudjeluje u projektu „Kuća susreta“ u Mohaču gdje je jedan od voditelja susreta učitelja razdvojenih ratom – što su bili važni prilozi procesu mirne reintegracije. Nakon rata sudjeluje u projektu „Inovativna škola“ koji je realiziran u dvije hrvatske i dvije slovenske škole, a bavi se mirovnom edukacijom, odgojem za nenasilje i ljudska prava. Rezultati ovih istraživanja objavljeni su u petnaest knjiga i u većem broju znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu. Niz godina bio je član uredništva znanstvenog časopisa „Život i škola“. U razdoblju od 2001. do 2003. godine bio je nestranački župan Osječko-baranjske županije. Jedan je od osnivača i stalnih članova Europskog foruma za slobodu u odgoju i sudjeluje na nizu znanstvenih kolokvija. Stalni je suradnik Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek i drugih nevladinih organizacija, Dobitnik je državne nagrade "Ivan Filipović" za životno djelo 2012. godine (Hrvatska nagrada za mir, Milan Ivanović, str.49., 2019.)

Marijan Gubina: Ne mrzim, ne osuđujem i ne generaliziram.

Laureat Nagrade za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“(2015).

Образложење Одбора Nagrade:

Mirovnu nagradu „Krunoslav Sukić 2015“ uručujemo Marijanu Gubini kao poputninu njegovu odabiru ispravnog življenja kojim postaje primjerom, poticajom i podrškom ljudima oko sebe – mladima, braniteljskoj populaciji, nastavnicima, vjernicima, političarima, umjetnicima ...

Marijan Gubina je Ana Frank kojoj se snovi ostvaruju; Marijan je, srećom, zatočeništvo preživio, ali ga se i oslobodio. Izašao je iz zatvorenosti u strah, povredu, mržnju i nepraštanje i našao svoje mjesto i svoj put. Katarza ili rasterećenje događaju se ponajprije pisanjem, a potom i aktivnim djelovanjem kojim nastoji pridonositi izgradnji svijeta koji je Ana Frank tek sanjala – svijeta slobode od nasilja!

Kao desetogodišnji dječak bio je, zajedno sa svojom šesteročlanom obitelji, 260 dana u zato-

čeništvu u Dalju, izložen nasilju i poniženjima. Izlazak iz povrede nije bio niti brz niti jednostavan. Zaokružuje se knjigom *260 dana* u kojoj Marijan Gubina opisuje svoje teško iskustvo stradanja, ali i iskustvo podrške vezano uz neke suseljene srpske nacionalnosti. Knjiga dolazi iz srca koje ne mrzi, nije ogorčeno i ne generalizira. Ona ne generira mržnju nego, nasuprot tomu postaje mirotvorna inspiracija mnogima: prevedena je na 15 jezika, uključujući arapski i kineski, po njoj je urađena nadahnuti kazališna predstava kojom redatelj, scenaristica, glumci – predstava u cjelini – dobiva Nagradu hrvatskog glumišta 2015. godine.

Marijan o svom iskustvu izlaska u slobodu iz spirale nasilja, o svom doprinosu izgradnji bolje, pravednije, uključive i razvojno održive zajednice svjedoči serijom predavanja za mlade. Ovim predavanjima je obuhvatio gotovo 80% škola u ratom zahvaćenom području Hrvatske, ali i u drugim dijelovima Hrvatske, a gostuje i u široj regiji i u inozemstvu.

Marijan djeluje za dobro svoje zajednice pokazujući u praksi kako je moguće zamijeniti glavne odrednice kulture rata odrednicama kulture mira: umjesto nasilja i sile – nenasilje i poštovanje ljudskih prava, umjesto autoritarnih struktura i iskorištavanja – demokratsko sudjelovanje i održiv razvoj čovječanstva, umjesto predodžbe neprijateljstva i nepovjerenja prema drugima – razumijevanje, snošljivost i solidarnost među narodima i kulturama svijeta.

Na tim je temeljima Marijan okupio veliki broj volontera koji su prisutni u životu Osijeka kroz humanitarne akcije, humanitarno–edukativne programe za ovisnike i štíćenike Doma za odgoj djece i mladeži te oko platforme za suradnju s manjima - PRIJATELJI MANJINA.

Marijane, želimo da Ti i tvoji kolege i kolegice i dalje koračate tim putem!

Zašto mislimo da nas oni ne osjete?

ulomci iz predavanja Mirotvorac, Marijan Gubina

Razmišljam o sebi, društvu i životu – smatram da je nerazmišljanje jedan od uzroka problema u društvu.

Mislim da je osnovni uzrok svih problema u društvu nedostatak ljubavi unutar obitelji, koji oblikuje osobu i reflektira se na odnos s drugim osobama u društvu. Roditelji se pravdaju kako

Marijan Gubina

Marijan Gubina prima mirovnu Nagradu „Krunoslav Sukić“ (2015.)
(foto Jelena Rašić)

zbog prevelikog broja obveza nemaju dovoljno vremena da više pokazuju ljubav; neki roditelji čak izjavljuju da se podrazumijeva da roditelj voli dijete. Prevelik broj očeva „pojavljuje“ se tek u pubertetu ili i kasnije, glumeći „autoritet“, pokušavajući nešto zabraniti. Kada mu dijete „zaglavi“ u ovisnostima ili drugim težim problemima, roditelj izjavljuje: a sve sam mu dao/dala ... Da, možda sve, možda i previše, a premalo ljubavi. Mojim predavanjima utječem na djecu i mlade tako da ih **podsetim na činjenicu da ih roditelji vole**. Ukažem im na probleme s kojima se roditelji susreću i molim ih da **oni budu ti koji će preuzeti odgovornost, da ne čekaju da im se da, već da daju (ljubav)**. Rezultat, osim suza u njihovim očima (koje puno govore), učestali su pozivi roditelja koji mi „samo“ žele reći hvala.

Vršnjačko nasilje: na predavanju prikazujem mladima primjere posljedica nasilja s ciljem da postanu svjesni ozbiljnosti posljedica njihovih (ne)djela. Potičem ih na razmišljanje, nerazmišljanjem smo podložni manipulaciji, a skrećem pažnju da nauče prepoznavati svoje emocije i da iskušaju kako je činjenje dobrih djela lijek za nasilje.

Neki mladi su me pitali: „Zašto mislimo da nas oni ne osjete?“ Djecu i mlade ne možemo i ne trebamo varati. **Iskrenost je ključ koji otvara vrata**. Teško je, no što u životu nije teško? Pokušajte zamisliti koja je percepcija djece i mladih o pojmu teško. Na predavanjima ih pitam ne pitajući. Ispričani životni primjer jedne žene heroja koja je na svom životnom putu pobijedila mnoštvo gladijatora, indirektno im postavlja mnogobrojna pitanja na koja pršte odgovori. Nekad je potrebno pitati ne pitajući, a još češće je potrebno gledati i slušati.

Marijan Gubina

<http://www.auxilium-populus.com/category/galerije/mirotvorac-galerije/>

Biografija

Marijan Gubina rođen je 1981. godine u Vinkovcima. Domovinski rat ga je zatekao u Dalju gdje je proživljavao djetinjstvo u šesteročlanoj obitelji. 1. kolovoza 1991. godine Marijan Gubina, kao desetogodišnji dječak, postaje žrtva rata. Zatočen je i izložen okrutnom nasilju kroz dugih 260 dana, a u travnju 1992. godine je, zajedno s obitelji i još pedesetak ljudi, protjeran. Utočište nalaze u Osijeku. Unatoč ratnim traumama i tragedijama, smrt oca, hrvatskog vojnika, i smrt mlađe sestre, i oboljenjima - nastavlja školovanje. Školuje se i radi istovremeno; završava srednju školu za profesionalnog vozača, a nakon izučenog ugostiteljskog zanata, otvara ugostiteljski obrt te osniva trgovačko društvo. Nakon što se 2004. godine susreće s problemom ovisnosti, pristupa vlastitom educiranju te se uključuje u rad na sprječavanju zlouporabe opojnih sredstava. 2011. godine osniva humanitarnu neprofitnu udrugu „Auxilium“, okuplja veći broj volontera na humanitarne akcije, edukativne programe za ovisnike i štíćenike Doma za odgoj djece i mladeži te oko platforme za suradnju s manjinama (Prijatelji manjina). 2012. izdaje kratki autobiografski roman 260 DANA koji odmah postaje hrvatski bestseller. Roman već gotovo desetljeće živi: uvršten je u kurikulum za Građanski odgoj i preveden na 14 jezika. Po romanu je napravljena istoimena kazališna predstava HNK Osijeka koja 2015.g dobiva nagradu Hrvatskog glumišta kao najbolja predstava u cjelini! Također, 2012. godine osmišljava i započinje provoditi program Mirotvorac, 45 minutno predavanje koje je Marijan održao u ogromnom broju škola diljem Hrvatske i BiH.

Sudjeluje u osmišljavanju, osnivanju i djelovanju Foruma MIROTVORNA ŠKOLA (2016.). Marijan je 2013. godine nagrađen Poveljom humanosti Osječko baranjske županije - za doprinos afirmaciji humanosti kao univerzalnog civilizacijskog načela.

Amalija Krstanović (foto Jelena Rašić)

Video prilog: <https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/321616891792693/>

Amalija Krstanović, dobitnica mirovne Nagrade „Krunoslav Sukić“ 2018.

Obrazloženje Odbora mirovne Nagrade:

Mirovnu Nagradu sa zahvalnošću i radošću predajemo Amaliji Krstanović za **njezin nemjerljivi doprinos miru kroz cjeloživotnu podršku ljudima, mirovnim aktivistima, učiteljima i mladima.**

Amalija Krstanović diplomirana je pedagoginja. Udovica s dva sina i 4 unuke. Radila je 45 godina u OŠ Jagode Truhelke u Osijeku. Za vrijeme Domovinskog rata mijenjala je na dužnosti ravnateljica škole, organizirala evakuaciju učenika i organizaciju nastave u progonstvu. Nakon povratka se uključuje i sudjeluje u brojnim edukacijama, projektima

ma i aktivnostima izgradnje mira osnažujući u prvom koraku svoje vlastite mirovne kapacitete (uvide, znanja i vještine) kako bi ih prelijevala na druge.

Amalija Krstanović – pedagoginja mirovnog odgoja

Amalija pridonosi rastu kvalitete škole u kojoj je radila kao pedagoginja. Iako se to tako nije nazivalo niti se još naziva, Amalija stručno i posvećeno uvodi u praksu odgoj za mir. U ranom poslijeratnom razdoblju on je uključivao i rad na traumi, a kasnije, primjerice vršnjačku medijaciju; ključne elemente odgoja za mir poučava i prenosi na učitelje stotinjak drugih škola. Radi to još godinama nakon svog umirovljenja.

Amalija Krstanović – mirovna aktivistica

No, Amalija čini i korak više : ona svoj doprinos daje poslijeratnoj izgradnji mira, posebno mirnoj reintegraciji Hrvatskog Podunavlja. Sudjeluje u kreiranju načina kako doista biti uz ljude i dati im podršku kada je to njima trebalo – kada je trebalo iznaći snage za izaći iz logike rata i početi ponovno graditi mirnodopske odnose, oslobađati se trauma, strahova, neprijateljstava i obnavljati pokidane društvene spona - povjerenje. I postupno stvarati prostor suradnje za dobro svih. Amalija je na tom putu bila pratnja običnim ljudima (ženama, mladima, braniteljima ...), mirovnim aktivistima i organizacijama, ali i ljudima s posebnim odgovornostima u Pakracu, Bilju, Berku, Belom Manastiru, Tenji, Baranji, Okučanima, Slavonskom Brodu, Novom Selu, Zborištu, Osijeku ...

Bez takvih doprinosa kakav je Amalijin, teško da bi mirna reintegracija bila uopće ostvariva, a svakako joj ne bi bilo moguće pridružiti naziv najuspješnije UN-ove mirovne misije ikada.

Amalija Krstanović – pomirilište

Iako je imala jedno od najtežih iskustava rata – iskustvo majke čiji je sinove stav prema ratu

razdvojio ili baš zbog toga, ostala je kao pomirilište, neumorno i uvijek. Amalija ne osuđuje nego čini sve što je u njezinoj moći da se povrede zaliječe, podjele premoste i otvori prostor kreativnosti – suradnji - dobrom životu. I to neumorno i bez obzira na neugodnosti i čak opasnosti. Amalija nas uči kako je to moguće! Potrebu znamo!

Amalija donosi promjenu svuda gdje radi jer nesebično dijeli svoje znanje, iskustvo i suosjećanje. Ona živi ono o čemu govori i što poučava. Zato je i mogla polagati sjemenke mirotvorstva.

Istina je, dakle, ono što bi ona na sve izrečeno rekla – pa to sam ja, to je moj život!

Zahvalni smo Ti Amalija za sve ono što Ti jesi, za ono što si radila i za sve ono, što mi ne možemo niti zamisliti, a kamoli izmjeriti, što će iz Tvog životnog puta izrasti, razrasti se i donositi plodove u budućnosti i za dobru budućnost. Hvala Ti što imamo što proslaviti i s Tobom se radovati!

Biljana Gaća

Biljana Gaća, Vukovarka, aktivistica Mreže Mladi ujedinjeni u miru kojoj je dodijeljeno mirovno Priznanje „Krunoslav Sukić“.

Obrazloženje Odbora Nagrade:

Priznanje „Krunoslav Sukić“ 2016. dodijeljeno je za višegodišnji rad na povezivanju mladih iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine kojim promiču, potiču i pridonose izgradnji miroljubivih, suradničkih i prijateljskih odnosa i tako postavljaju temelje trajnom miru.

Mladi ujedinjeni u miru

Ova rečenica zvuči nestvarno.

U ovo vrijeme i ovom prostoru, okruženi nacional - šovinizmima svake vrste koji smatraju da je pogled u budućnost ukinut kao pravo svakome tko ne gleda ponajprije u prošlost i to ne svojim, već očima njihove ideologije, mladi – ujedinjeni – u miru izgleda kao floskula. I bilo bi floskula da iza ovih riječi ne stoje stvarni, živi, mladi ljudi.

Ne boje se oni pogleda u prošlost. Potrebna je hrabrost za pogledati u ono što se dogodilo na našim prostorima, ali na način koji otvara prostor za drugačiju budućnost. Treba hrabrost za susreti se, doći blizu, upoznati, biti iskren-iskrena, raditi nešto zajedno, prelaziti unaprijed im zadane granice s naslijeđem kakvo im je stavljeno na pleća ...

Njihova mirovna priča traje preko 20 godina, okuplja mlade iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Pokrenule su ju organizacije civilnoga društva: Humanitarna organizacija Prijateljice iz Tuzle, Udruženje SARA-Srebrenica iz Srebrenice, Omladinski centar Gornji Vakuf-Uskoplje iz Gornjeg Vakufa, neformalna grupa "Aktivatori" iz Sombora i Europski dom Vukovar.

Članovi mreže upoznali su se, sklopili prijateljstva i pokrenuli suradnju na radu s mladima i za mlade zahvaljujući projektu „Odmor od rata“ godinama podržavan od Odbora za ljudska prava i demokraciju iz Koelna. Od 1993. do danas, u okviru ovog projekta i drugih aktivnosti, članovi mreže proveli su preko 30 mirovnih kampova s preko 80 smjena; petnaestak vikend posjeta; po pet mirovnih šetnji u gradovima mreže te veliki broj radionica, seminarara, izložbi, treninga i akcija s ciljem izgradnje i očuvanja mira.

Biljana Gaća

Te aktivnosti mjesto su susreta - socijalni otok – gdje mladi bivaju osnaženi postati akteri promjene u svojoj lokalnoj zajednici. Oni to i postaju!

Oni žive mir. Ovdje su da im zahvalimo i da taj mir zajednički proslavimo!

Biografija

Biljana Gaća rođ. 1990. Nakon mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja vraća se u Vukovar iz progonstva s obitelji kao djevojčica. Tu završava osnovnu i srednju ekonomsku školu. Magistra je politologije, članica SDP-a, vijećnica u Gradskom vijeću Grada Vukovara, volonterka i aktivistica na polju ljudskih i manjinskih prava, u obrazovnim i mirovnim politikama, radu mladima te obnovi i razvoju lokalne zajednice.

Video prilog: <https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/2003341556378335/>

Ivica Vrkić

„Mi smo htjeli što prije uvesti našu vlast, Srbi bi bili najsretniji da se to nikad ne dogodi, a UNTAES je spreman uvesti našu vlast, ali tako da svi Srbi ostanu u tom području. U ovom trenutku to je sve skupa nespojivo. Jedno isključuje drugo“ (Vrkić, str. 25) opisao je u prosincu 1995. izgled mirne reintegracije Ivica Vrkić, narodnjački političar iz Osijeka, kojega je Franjo Tuđman odabrao, a hrvatska vlada 29. prosinca 1995. imenovala predstojnikom Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti na području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema.

No, danas Ivica Vrkić u nizu svojih izjava naglašava kako je taj mirovni poduhvat uspio; da je ključna bila podrška predsjednika Tuđmana i umješnost te odlučnost generala Kleina; da je njemu pomogao humor; da je iz procesa izašao obogaćen jer je usred i nakon teškog rata sretao dobrotu ljudi! O tome govori i poziva da se nastave procesi izgradnje mira, povjerenja, međusobnog uvažavanja i suradnje (iz intervjua s Katarinom Kruhonjom i Antunom Balogom, prosinac 2019. – još nije objavljen u javnosti).

Ivica Vrkić (foto Jelena Rašić)

Ivan Vrkić, „Istočno od Zapada – politički putopisi hrvatskim Istokom“, Interpublic marketing agencija, Zagreb, 1997.

Vesna Škare-Ožbolt i Ivica Vrkić „Olujni mir – kronologija hrvatske misije mira na Dunavu“, Narodne novine, Zagreb, 1998.

Biografija

Ivan Vrkić rođen je 10. 01. 1947. u Moslavačkom Krčeniku. 1959. s obitelji preselio je u Osijek gdje je stekao osnovnoškolsko kao i srednjoškolsko obrazovanje pohađajući čuvenu osječku gimnaziju u kojoj su se ranije školovali nobelovci Leopold Ružička i Vladimir Prelog, biskup Josip Juraj Strossmayer, znanstvenik svjetskog ugleda Milutin Milanković, poznati kipar Oskar Nemon i mnogi drugi. U to vrijeme počinje pisati poeziju, pripovijetke, ali i aforizme. Studirao je u Zagrebu, gdje je diplomirao filozofiju i sociologiju, a sredinom sedamdesetih diplomira i pravo u Osijeku.

1970. izabran je za predsjednika Saveza omladine Hrvatske, a 1971. najmlađi je sudionik poznate sjednice u Karađorđevu gdje je smijenjeno tadašnje hrvatsko političko vodstvo. Nakon tih nemilih događaja vraća se u Osijek gdje je zbog političke nepodobnosti nekoliko godina bio nezaposlen, a oduzeta mu je i putovnica. Tek krajem osamdesetih godina ponovno se politički aktivira te uoči prvih višestranačkih izbora, zajedno s Mikom Tripalom, Savkom Dabčević-Kučar i ostalim vođama Hrvatskog proljeća, formira Koaliciju narodnog sporazuma (KNS). Jedan je od osnivača i bivši član užeg vodstva Hrvatske narodne stranke.

Sudionik je Domovinskog rata od prvih dana. U vrijeme najžešćih napada na Hrvatsku bio je pomoćnik zapovjednika Operativne zone Osijek, zadužen za informativno-psihološku djelatnost. 1992. izabran je za zastupnika u Hrvatski sabor, a 1996. postaje predstojnikom Državnog ureda za provođenje procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja te u ime hrvatske Vlade operativno vodi i završava jednu od najuspješnijih mirovnih misija UN-a u povijesti.

Iako ga mnogi znaju kao političara, a posljednjih godina i kao gospodarstvenika, Ivan Vrkić svoju je osobnost stalno izražavao i kroz pisanu riječ u novinarstvu, književnosti i publicistici. Član je Društva hrvatskih književnika, a iza sebe ima desetak knjiga i radova različitog žanra. Kao sudionik Domovinskog rata nositelj je Spomenice Domovinskog rata 1990-92. Zbog svojih brojnih zasluga, nositelj je više državnih odlikovanja Republike Hrvatske. Dobitnik je Povelje Europskog doma o ljudskim pravima kao i Priznanja SNV-a "Svetozar Pribičević" za unapređivanje odnosa između Hrvata i Srba. Nositelj je i časne titule "Počasnog građanina Vukovara". Oženjen je, otac dvoje djece i djed troje unučadi.

Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja

Katarina Kruhonja

Mada to nije nikada služeno proglašeno, mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja (UNTAES misija 1996.-1998.) smatra se najuspješnijom mirovnom misijom UN-a ikada.

Istočna Slavonija, Baranja i zapadni Srijem jedino su ratom zahvaćeno područje koje je reintegrirano u Republiku Hrvatsku mirnim putem, bez novih ljudskih i materijalnih gubitaka. Uspjeh mandata pripisuje se postojanju političke volje na obje sukobljene strane, cjelovito postavljenom mandatu UN-a s jasno definiranim ciljevima te odlučnoj provedbi plana u sva tri područja – vojnom, političkom i civilno-društvenom. Ovaj je mirovni poduhvat, dakle, postignut **zajedničkim naporom** politike, međudržavnih i državnih institucija i običnih ljudi – političkim vodstvom predsjednika Tuđmana, odličnim upravljanjem generala Kleina i njegovog tima te, posebno, htijenjem i hrabrošću tisuća i tisuća žena i muškaraca (žene su tu bile, i još su, u većini) koji su nakon krvavoga sukoba, silnih izgubljenih života i nepoznatih sudbina svoje djece, roditelja, braće i sestara, prihvatili pobjedu i/ili poraz bez osvete – odabrali su vratiti se, odnosno ostati u miru. Pratile su ih i podupirale stotine mirovnih aktivista iz regionalne mreže mirovnih organizacija te brojnih međunarodnih mirovnih organizacija, još godinama iza završetka UN-ovog mandata pa do danas.

O tom poduhvatu od povijesne važnosti za Hrvatsku, koji se u svijetu proučava i prenosi kao primjer dobre prakse, u Hrvatskoj se malo zna i malo je znanstvenih istraživanja, za pojavu koju bi, također, bilo zanimljivo znanstveno istražiti. To što je mirna reintegracija postignuta na mjestu herojskog otpora gdje su stradanja i zločini bili preteški, upravo zato **vjerodostojna** je, i simbolično i stvarno temeljni je kamen trajnom miru u Hrvatskoj. Na tome je moguće i potrebno dalje graditi mir.

Kronologija ključnih događaja

- **1995.** – **pregovori** o mirnom rješenju u istočnoj Slavoniji počeli su već u prvim tjednima nakon „Oluje“ (1995.g.), kao rubni dio inicijative američkog predsjednika Billa Clintona o cjelovitom mirovnom rješenju za Bosnu i Hercegovinu (okončano potpisivanjem Daytonskog sporazuma u Daytonu i Parizu). Za postignuće dogovora najvažniji je bio susret hrvatskog i srpskog predsjednika Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića 1. studenog u Daytonu, gdje su obojica načelno pristala na mirno rješenje. Prvi nacrt sporazuma za mir u istočnoj Slavoniji hrvatskoj je vladi 25. rujna 1995. podnio veleposlanik Galbraith.
- **12. studenog 1995.** u Erdutu potpisan je „**Temeljni sporazum za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem**“ – temeljni dokument mirne reintegracije kolokvijalno poznat kao „Erdutski sporazum“. Dokument u četrnaest točaka predviđa osnivanje privremene prijelazne uprave UN-a, demilitarizaciju, povratak prognanika, povratak imovine, pravo na povratak svih hrvatskih građana u svoje prijeratne domove te „poštovanje najviše razine međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda“.
- **15. siječnja 1996.** počela je **Mirna reintegracija** donošenjem **Rezolucije 1037. Vijeća sigurnosti UN-a**, kojom je uspostavljena Prijelazna uprava UN-a za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem („United Nations Transitional Authority in Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium“, UNTAES); 17. siječnja 1996.g. glavni tajnik UN-a imenovao je prijelaznog upravitelja, umirovljenog generala Jacquesa Paula Kleina. U procesu mirne reintegracije aktivno je bio uključen veliki broj ljudi (vidi Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja – zaboravljeni mirovni projekt?, okrugli stol, Friedric Ebert Stiftung i Europski dom Vukovar, 2015.). Ovdje navodimo sljedeće: Hrvoje Šarinić, potpisnik Erdutskog sporazuma u ime vlade RH, Ivica Vrkić, predstojnik Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti na

području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema; Vesna Škare Ožbolt, predsjednica Nacionalnog odbora za uspostavu povjerenja na ratom stradalim područjima Hrvatske, Joško Morić, pomoćnik ministra unutarnjih poslova, potpredsjednik Nacionalnog odbora za uspostavu povjerenja na ratom stradalim područjima Hrvatske. Sa srpske strane: Milan Milanović voditelj srpske pregovaračke delegacije i Vojislav Stanimirović, predsjednik Prijelaznog oblasnog Izvršnog vijeća pregovaračke delegacije.

- **Zakon o općem oprost** usvojen je **17. svibnja 1996.**, kojim se od kaznenog progona aboliciraju počinitelji kaznenih djela agresije, pobune i oružanog sukoba osim za kaznena djela najtežih povreda humanitarnog prava koje imaju karakter ratnih zločina i genocida (čl.3).
- **21. lipnja 1996. završava demilitarizacija Podunavlja** – u području je bilo raspoređeno tri tisuće UNTAES-ovih „plavih kaciga“, ali demilitarizacija je obavljena „diplomatskom inicijativom, bez ijednoga ispaljenog metka“ raspuštena je srpska vojska u Podunavlju, korpus sa četiri brigade, a u Srbiju je odvezeno 118 tenkova, 19 oklopnih vozila, 150 topničkih cijevi i brojno drugo oružje.
- Voditelj prijelazne policije Joško Morić: 23. kolovoza 1996, samo dan nakon što je okončana demilitarizacija istočne Slavonije, na Kleinovu je inicijativu kod Osijeka otvoreno komercijalno susretnište ljudi koje je dobilo kolokvijalni naziv „**Kleinova tržnica**“.
- **prvi povratci** počinju u studenom 1996., prognanici su se počeli vraćati u sela takozvanog Srijemskog trokuta. Na blagdan Svih svetih, 1.910 prognanika, prvi put nakon rata, organizirano je posjetilo obiteljske grobove, a uskoro će to učiniti i 1.030 Srba koji su privremeno sklonište poslije „Oluje“ pronašli u Podunavlju. Ohrabren tim uspjesima, UNTAES pokreće program takozvanih „sponzoriranih posjeta“, u sklopu kojega će Podunavlje uskoro posjetiti oko tri tisuće ljudi otvarajući tako prostor postupnom povratku.
- **lokalni izbori 13. travnja 1997.** politički su, institucionalno i simbolički, značili ukidanje „krajinskih“, ali i „prijelaznih“, UN-ovih vlasti, te uvođenje legalnih vlasti hrvatskog ustavnopravnog sustava u cijelo Podunavlje.
- **15. lipnja 1997.** predsjednik Republike Franjo Tuđman sa suradnicima je takozvanim „**Vlakom mira**“ došao u Vukovar da u svom govoru Srbima ponudi miran život u Hrvatskoj (pod uvjetom da zemlju prihvate kao svoju domovinu), a Hrvate pozove na oprost i pomirenje.
- **završetak misije – 15. siječnja 1998.** – tadašnji Glavni tajnik UN-a Koffi Annan u Vukovaru je, uz čestitke na najuspješnijoj mirovnoj operaciji u povijesti Ujedinjenih naroda, zaključio mirovnu misiju UNTAES.
- **15. siječnja 2020.** po prvi put mirna se reintegracija obilježava kao nacionalni praznik – spomendan Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i **Dan mime reintegracije hrvatskog Podunavlja**.

Izvod iz literature:

1. Ivan Vrkić, „Istočno od Zapada – politički putopisi hrvatskim Istokom“, Interpublic marketing agencija, Zagreb, 1997.
2. Vesna Škare-Ožbolt i Ivica Vrkić „Olujni mir – kronologija hrvatske misije mira na Dunavu“, Narodne novine, Zagreb, 1998.
3. „Identitet“, jednomjesečni magazin Srpskoga demokratskog foruma, godišta 1996. i 1997.
4. Dražen Živić i Sandra Cvikić (ur), „Mirma reintegracija hrvatskoga Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvidi“, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb-Vukovar 2010.

5. Ana Holjevac Tuković: „Proces mime reintegracije hrvatskog Podunavlja“, „Despot Infinitus“, Hrvatski memorijalni centar Domovinskog rata, Zagreb, 2015.
6. „Dokle se stiglo s mirnom reintegracijom Hrvatskog Podunavlja“, okrugli stol, Friedric Ebert Stiftung i Europski dom Vukovar, 2013.
7. Mima reintegracija Hrvatskog Podunavlja – zaboravljeni mirovni projekt?, okrugli stol, Friedric Ebert Stiftung i Europski dom Vukovar, 2015.
8. „Temeljni sporazum za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem“
9. Zakon o općem oprost, NN 80/96
10. Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, NN 110/19.

Suđenje za zločin na Ovčari -

obnavljajuća pravda - suočavanje s negativnim naslijeđem nasilne prošlosti

Katarina Kruhonja

Obilazeći memorijalna mjesta u Vukovaru posjetitelji, u ovom slučaju učenici i nastavnici, bivaju suočeni s nasilnom prošlašću. Memorijalna mjesta i procesi koje kod posjetitelja izazivaju idealno nisu u službi pothranjivanja straha, mržnje ili osvete, upravo obrnuto – oni su u službi prekida spirale nasilja i sprječavanja njegova ponavljanja u bližoj ili daljoj budućnosti – da rata više ne bude. Zato je važno da već prilikom obilaska memorijalnih mjesta i neposredno nakon toga posjetitelji budu informirani o mjerama i procesima kojima se postiže obnavljajuća pravda iza rata.

Suvremeno razumijevanje obnavljajuće pravde iza rata (suočavanja s prošlašću) polazi od **prava obitelji žrtava** (bez obzira na njihovu etničku, političku i drugu pripadnost) i drugih građana na **pravdu, istinu, reparacije i garanciju neponavljanja zločina**. Pri tome ključnu ulogu imaju dokumentiranje svih ljudskih gubitaka, suđenje za ratne zločine (nacionalni i međunarodni sudovi poput Međunarodnog kaznenog suda, i komisije za istinu i pomirenje) te utvrđivanje sudbine nestalih. Vrlo su važni i programi odšteta za žrtve i garancija da se zločini neće ponoviti. Kao i kultura sjećanja - simboličke mjere poput podizanja spomenika.

<http://www.centar-za-mir.hr/uploads/dokumenti/casopisi/KMSEhrv.pdf>

Kao primjer, pri obilasku memorijalnog mjesta Ovčara ukratko prezentiramo kronologiju suđenja za zločin počinjen na Ovčari pokrenutog na Okružnom sudu Beograd – Odjeljenje za ratne zločine 2004.g.

Monitorica prezentira kronologiju u kratkim crtama i jezikom prilagođenim uzrastu skupine. Također odgovara na pitanja učenika i nastavnika. Najčešće su vezana uz (ne)podizanje optužnice za ovaj zločin od strane hrvatskog tužiteljstva; te o presudi Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY) Mili Mrkšiću, Veselinu Šljivančaninu i Miroslavu Radiću.

ZLOČIN NA OVČARI

Veselinka Kastratović, dipl.iur,

monitorica suđenja za ratne zločine Centra za mir-Osijek

Sudovi:

Okružni sud Beograd – Odjeljenje za ratne zločine

Apelacioni sud Beograd – Odjeljenje za ratne zločine

Vrhovni kasacioni sud Republike Srbije

Ustavni sud Republike Srbije

¹ Definicija je navedena na web stranici Ministarstva vanjskih poslova Švicarske Federacije, a formulirana je na osnovu diskusija koje su vođene nakon objavljivanja publikacije "Dealing with the Past, Critical Issues, Lessons Learned and Challenges for Future Swiss Policy" koju su 2004. godine uredili Mo Bleeker i Johnatan Sisson

Optužnica:

Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije podiglo je optužnicu KT RZ 3/03 od 4. prosinca 2003. godine

Okrivljenici:

Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Ivan Atanosijević, Predrag Milojević Đorđe Šošić, Miroslav Đanković, Saša Radak, Milan Vojnović, Jovica Perić, Nada Kalaba, Milan Lančužanin, Goran Mugoša, Predrag Dragović, Predrag Mađžarac, Marko Ljuboja, Vujo Zlatar, Slobodan Katić, Milorad Pejić

Okrivljenici Milorad Pejić i Saša Radak naknadno su pronađeni i stavljeni na optužnicu.

Tijekom prvog suđenja 2004. i 2005. godine postupak u odnosu na **okr. Milana Bulića** je razdvojen zbog bolesti. Protiv njega je prerađena optužnica KT RZ 4/03 od 24. svibnja 2005. godine. Prvostupanjska presuda Okružnog suda Beograd od 30. siječnja 2006. godine: proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina (zlostavljanje ratnih zarobljenika pred hangarom i u hangaru na Ovčari). Drugostupanjska presuda Apelacionog suda Beograd od 1. ožujka 2007. godine umanjena kazna na 2 godine zbog teške bolesti. Okrivljenik je je umro.

Nakon što je **Damir Sireta** izručen iz Norveške (2008. godine), tužilaštvo je podiglo optužnicu br. KT RZ 4/03 od 17. listopada 2008. godine. Prvostupanjskom presudom Okružnog suda Beograd od 23. lipnja 2009. godine proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina (zlostavljanje i sudjelovanje u ubijanju ratnih zarobljenika s Ovčare). Drugostupanjskom presudom Apelacionog suda Beograd od 24. lipnja 2010. godine umanjena mu je kazna na 15 godina zatvora.

Okrivljenici su tijekom prvostupanjskog postupka bili u pritvoru.

Optužba:

Okrivljenicima se stavlja na teret zarobljavanje, zlostavljanje i ubijanje 200 ratnih zarobljenika na poljoprivrednom dobru na Ovčari dana 20/21. studenoga 1991. godine, čl. 144. u vezi čl. 22. KZ SRJ. Do početka kaznenog postupka 2004. godine bile su identificirane 193 žrtve. U međuvremenu je identificirano svih 200 žrtava toga zločina.

Presude:

1) Presuda Okružnog suda u Beogradu, Odjeljenja za ratne zločine br. K.V. 1/2003 od 12. prosinca 2005. godine

Okrivljenici: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Predrag Milojević, Ivan Atanasijević, Predrag Dragović, Miroslav Đanković, Đorđe Šošić i Milan Lančužanin proglašeni su krivima i osuđeni svaki na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

Okrivljenici: Jovica Perić, Milan Vojnović i Vujo Zlatar proglašeni su krivima i svaki je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

Okrivljenik Predrag Mađžarac proglašen je krivim, a kako je u vrijeme izvršenja djela bio mlađa punoljetna osoba, osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina.

Okrivljenica Nada Kalaba proglašena je krivom i osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina.

Okrivljenik Goran Mugoša proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina.

Okrivljenici Marko Ljuboja i Slobodan Katić oslobođeni su optužbe da bi počinili navedeno kazneno djelo.

2) Presuda Apelacionog suda u Beogradu od 14. prosinca 2006. godine prvostupanjska nepravomoćna presuda je ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje

3) Presuda Okružnog suda u Beogradu, br. Kv 4/2006. od 12. ožujka 2009. godine

Okrivljenici: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Ivan Atanasijević, Predrag Milojević, Đorđe Šošić, Saša Radak proglašeni su krivima i svaki osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

Okrivljenik Milan Vojnović proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

Okrivljenik Jovica Perić proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 13 godina.

Okrivljenica Nada Kalaba proglašena je krivom i osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina.

Okrivljenik Milan Lančužanin proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina (uzeta je u obzir činjenica da je u međuvremenu obolio od moždanog udara i da je osoba s invaliditetom).

Okrivljenici Goran Mugoša i Predrag Dragović proglašeni su krivima i svaki osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina.

Okrivljenici: Predrag Mađarac, Marko Ljuboja, Vujo Zlatar, Slobodan Katić i Milorad Pejić oslobođeni su optužbe da bi počinili rečeno kazneno djelo.

4) Presuda Apelacionog suda u Beogradu – Odjeljenje za ratne zločine, br. Kz1 Po2 – 1/2010 od 23. lipnja 2010. godine

Uvažena je žalba Tužilaštva za ratne zločine Srbije u odnosu na kaznu okrivljenice Nade Kalabe, kojoj je kazna povećana na 11 godina.

Uvažena je žalba okrivljenika Ivana Atanasijevića, te mu je smanjena kazna zatvora na 15 godina.

5) Odluka Ustavnog suda Republike Srbije br. Uz 4461/2010 od 30. siječnja 2014. godine

Uvažena je ustavna žalba okr. Saše Radaka protiv presude Apelacionog suda u Beogradu br. Kz1 Po2 1/10 od 23. lipnja 2010. godine. Utvrđeno je da mu je povrijeđeno pravo na nepristran sud kao sastavni dio prava na pravično suđenje. Naloženo je Apelacionom sudu da ponovo odlučuje o žalbi na prvostupanjsku presudu iz 2009. godine. Učinci ove Odluke odnosili su se na sve okrivljenike.

6) Presuda Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije br. Kzz K3 2/2014 od 19. lipnja 2014. godine

Sud je odlučivao o zahtjevu za zaštitu zakonitosti okrivljenika Miroslava Đankovića, Miroljuba Vujovića, Stanka Vujanovića, Nade Klabe, Đorđa Šošića, Predraga Milojevića, Saše Radaka, Milana Vojnovića, Predraga Dragovića i Milana Lančužanina, koji su uložili protiv presude Okružnog suda u Beogradu br. Kv 4/06 od 12. ožujka 2009. godine i Apelacionog suda u Beogradu br. Kz1 Po2 1/10 od 23. lipnja 2010. godine.

Svi okrivljenici su uložili izvanredni pravni lijek pobijajući navedene presude zbog sudjelovanja i višestruke uloge suca u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku, te moguće pristranosti.

Presudom je ukinuta presuda Apelacionog suda u Beogradu u odnosu na osuđujući dio. U odnosu na oslobađajući dio te presude utvrđena je povreda zakona, ali Sud nije dirao u pravomoćnost presude.

7) Odluka Apelacionog suda u Beogradu (nemam broj) od 10. svibnja 2016. godine

Nakon niza izvanrednih pravih lijekova okrivljenika i njihovih branitelja, predmet je vraćen u žalbeni postupak. Sud je odlučio od Mehanizma za kaznene sudove zatražiti transkripte s iskazima svjedoka insajdera, koji je dao iskaz pred MKSJ u kaznenom predmetu protiv okrivljenika Mileta Mrkšića, Veselina Šljivančanina i Miroslava Radića. Iskaz je dao i pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu za zločin počinjen na Ovčari. Sud je zatražio transkripte kako bi mogao usporediti iskaze svjedoka o istom događaju, zločinu počinjenom na Ovčari.

8) Presuda Apelacionog suda u Beogradu, Odjeljenje za ratne zločine, br. Kz1 Po2 2/2014 od 24. studenoga 2017. godine

O ovoj presudi javnost je pisala u siječnju 2018. godine.

Presudom je potvrđena prvostupanjska osuđujuća presuda Okružnog suda u Beogradu br. Kv 4/06 od 12. ožujka 2009. godine.

U odnosu na okrivljenike: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Predrag Milojević – osuđeni na 20 godina zatvora.

U odnosu na okr. Gorana Mugošu – osuđen na 5 godina zatvora.

Usvojena je žalba okrivljenika Miroslava Đankovića i Saše Radaka, te im je smanjena kazna zatvora svakom na 5 godina.

Usvojena je žalba Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, povećana je kazna zatvora za okr. Nadu Kalabu na 11 godina zatvora.

Usvojena je žalba okr. Ivana Atanasijevića, te mu je smanjena kazna zatvora na 15 godina.

Usvojena je žalba okrivljenika Jovice Perića, Milana Vojnovića, Milana Lančuzanina i Predraga Dragovića, preinačena je citirana prvostupanjska presuda, oslobođeni su optužbe da bi počinili navedeno kazneno djelo.

Okr. Đorđe Šošić u međuvremenu je umro i protiv njega je postupak pravomoćno obustavljen.

ZAKLJUČNO:

Za zločin počinjen 20/21. studenoga 1991. godine do danas su **pravomoćno osuđeni okrivljenici:**

Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Predrag Milojević – 20 godina

Damir Sireta, Ivan Atanasijević – 15 godina

Nada Kalaba – 11 godina

Miroslav Đanković, Saša Radak, Goran Mugoša – 5

Milan Bulić – 2 godine

Pravomoćno su oslobođeni optužbe okrivljenici:

Jovica Perić, Milan Vojnović, Milan Lančuzanin, Predrag Dragović, Marko Ljuboja, Vujo Zlatar, Milorad Pejić, Predrag Mađarac, Slobodan Katić.

Zašto i kako je počeo rat u Jugoslaviji 1991.?

Miljenko Turniškić, LDA

Vrlo često se govori o posljedicama rata ili ratu samom, a nekako ostane po strani zašto je rat uopće počeo? Barem su takva naša iskustva tijekom zajedničkog rada na projektu Mirotvorna škola, priznanju koje Centar za mir, nenasilje i ljudska prava dodjeljuje svake godine u sklopu Mirovne nagrade Krunoslav Sukić. Ali, rat je opasna i ozbiljna pojava da bi se dogodio tek tako, bez prethodne teorijske podloge i organizatora koji vrlo jasno znaju što hoće. Ovaj mali članak nema pretenziju objasniti većinu ili sve detalje, ali osnovnu kronologiju stremi spomenuti i ona bi trebala biti dostatna da se odgovori na pitanje iz naslova. Intencija cijelog projekta i naših šest udruga civilnog društva koje sudjeluju u njemu jest da pokušamo iznaći sve raspoložive činjenice i hrabro i trezveno ih izreći, te u demokratskoj i opuštenoj diskusiji raspraviti sa sudionicima, svake godine ponovo, kako bi to znanje postalo zajednička svojina što većeg broja ljudi. Vjerujemo da će im to pomoći u nastojanju da budu kompetentni, odgovorni, mirotvorni i aktivni građani.

Kao što je poznato, obje Jugoslavije su nastale poslije svjetskih ratova i bile su rezultat odnosa moći, sile i kompromisa. Mnogi njima nisu bili zadovoljni. Nisu uspjeli optimalizirati, a kamoli maksimalizirati svoje ciljeve. Smrt maršala Tita 1980. bila je za dio nezadovoljnika znak da je došlo vrijeme da se odnosi ponovo promijene. Srpska akademija nauka i umetnosti (SANU) 1986. objavila je Memorandum, dokument u kojem je razradila tezu po kojoj su Srbi najveći gubitnici u Titovoj Jugoslaviji. Kao ključni argument naveden je Ustav iz 1974. kojim je Srbija kao najveća republika namjerno oslabljena jer je data autonomija Vojvodini i Kosovu i kako ne bi bila dominantna u odnosu na ostale republike. Postavši predsjednikom Srbije, Slobodan Milošević tijekom 1988. i 1989. godine, iako formalno i dalje član Saveza komunista Srbije, postaje izvršitelj ciljeva navedenih u Memorandumu SANU. Organizirao je masovne demonstracije i smijenio rukovodstva u autonomnim pokrajinama Vojvodini i Kosovu. To je napravio i u republici Crnoj Gori svuda postavljajući nove ljude koji su sljedbenici njegove politike. Tako je vrlo brzo Srbija kontrolirala 4 od 8 mjesta u predsjedništvu SFRJ. Nedostajao joj je samo jedan glas kako bi mogla bez problema legitimno i legalno preglasavati preostale republike. Nadala se to postići preko Bogića Bogićevića, člana predsjedništva SFRJ u ime Republike Bosne i Hercegovine. No, iako Srbin po nacionalnosti, Bogićević je odbio biti dio Miloševićeve velikosrpske politike. Preostale četiri republike, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Makedonija nisu se slagale s takvim promjenama i pokušavale su pružiti otpor i tražiti rješenje u konfederalnom ustrojstvu Jugoslavije, dok je Milošević nastojao ojačati centralizaciju. Na 14. kongresu Saveza komunista Jugoslavije u Beogradu 1990., izaslanstvo Saveza komunista Slovenije tražilo je uvođenje pluralizma, izbacivanje verbalnog delikta iz zakonodavstva, zabranu mučenja političkih zatvorenika i politička suđenja. U Hrvatskoj se 22.4.1990. organiziraju prvi višestranački izbori na kojima uvjerljivo pobjeđuje Hrvatska demokratska zajednica. Odnosi se zaoštavaju i 2.5.1991. u Borovu selu dolazi do tragične pogibe 12 hrvatskih policajaca. Rat je zapravo time počeo i u narednim mjesecima se samo širio na sve veće područje i dobivao na neslućenom intenzitetu.

Kao ljudi i udruge koje imaju snažnu mirotvornu perspektivu i danas nam je žao što događanja nisu poprimila razumniji i humaniji tijek. Teško nam je povjerovati da se Savez sovjetskih socijalističkih republika (SSSR) kao puno različitija, vjerski i kulturološki kompleksnija i ideološki tvrđa zajednica naroda razišao bez rata, da ne spominjemo vrlo uljuđeni razlaz Češke i Slovačke, a da to nije uspjelo u Jugoslaviji. Sada nam preostaje da se borimo za stalno unapređenje građanskog odgoja, a unutar njega mirotvorne kulture kao osviještenog pristupa da je ljudski život neprikosnovena vrednota.

Radionica Promišljamo prošlost grada kroz vrijeme metodom

“Tkanine sukoba”

Tena Banjeglav i Alice Straniero

Roberta Bačić, kustosica je kolekcije tkanina „Conflict Textiles“ koja se sastoji od velikog broja međunarodnih tekstila, čija ideja je potekla iz Južne Amerike, a kasnije se proširila i na ostale dijelove svijeta, posebno u one zahvaćene ratnim sukobima.

Većinu kolekcije čine tkanine zvane arpillera, trodimenzionalno vezene tapiserije koje potječu iz Čilea. Izrađivale su ih uglavnom žene kako bi razotkrile kršenja ljudskih prava i represiju za vrijeme Pinochetove diktature (1973.-1990.).

Opis metode: Na početku, učenici se dijele u parove ili grupe od troje. Svaki par ili grupa odabire jednu od ponuđenih fotografija, onu koja im je najzanimljivija. Svaka fotografija sadrži kratak opis, kako bi pomogli učenicima da bolje razumiju njezin kontekst. Nakon toga, voditelj radionice prikazuje im način na koji se izrađuje lutkica, lik koji će dodati na odabranu fotografiju. Zatim učenici u parovima izrađuju lutkicu, osmišljavaju njezino ime, osjećaje, položaj te o tome promišljaju i diskutiraju.

Na kraju, lutkicu lijepo na fotografiju te prezentiraju svoj rad ostalim učenicima.

Nakon što učenici prezentiraju svoje radove, moguće je započeti diskusiju o spomenutim temama, potencijalnim nejasnim ili nepoznatim problemima ili pojmovima, o reakcijama učenika na metodu ili prezentirane radove i sl. Također, prikazana metoda može biti dobar uvod u proučavanje izvora koji donose priče i osobna iskustva rata ili za pripremu za upoznavanje osoba koje se spremaju ispričati svoju priču učenicima.

Cilj metode: Cilj metode je da učenici na kreativan i inkluzivan način promišljaju teške trenutke iz prošlosti i o njima uče. Fotografijama se može tematizirati neki određeni sukob (npr. Drugi svjetski rat, Domovinski rat...), više različitih sukoba, mogu pokrivati prošlost nekog grada ili države kroz odabrani vremenski period, mogu se baviti pojedinim temama ili povijesnim događajima, kao što su npr. Holokaust, aktualna migrantska kriza i sl. Ovom interaktivnom i drugačijom metodom, lako je učenicima približiti te teš-

ke, često i kontroverzne teme i trenutke iz prošlosti, na mnogo lakši način. Dok odabiru fotografiju, raspravljaju o njezinom sadržaju, pa zatim osmišljavaju lik i izrađuju ga, učenici razmišljaju o prikazanom sukobu ili trenutku iz prošlosti, kao i osjećajima pojedinca i njegovoj ulozi i položaju u tom trenutku. Smatramo da je upravo taj odmak od poučavanja o ratovima u brojkama, u iznošenju ukupnih brojeva žrtvi, i spuštanje na razinu pojedinca u tom sukobu najvažniji doprinos ove metode.

Ciljna skupina: Metodu je moguće koristiti s učenicima raznih dobnih skupina, pa čak i sa odraslima. Smatramo da je u prethodno opisanom obliku najprikladnija za korištenje s učenicima viših razreda osnovne škole, srednjoškolicima, pa i studentima. Može se prilagoditi i mlađim učenicima ili djeci vrtičke dobi, na način da likove crtaju na papiru ili na samoj fotografiji ili da ih izrezuju iz papira, a zatim odijevaju i dodaju na fotografiju.

Reakcije učenika sudionika radionica: Učenicima, kao i studentima, koji su sudjelovali u našim radionicama, metoda se sviđala najviše zato što je kreativna i interaktivna. Učenici su navikli na sjedenje i slušanje, pri čemu su pasivni i što često može biti dosadno i umarajuće. Ova metoda je drugačija i baš zbog toga im se sviđa. Također, mnogima se sviđa izrada lutkica. Unutar našeg školskog sustava, učenici rijetko imaju priliku biti kreativni i raditi nešto rukama. To je nešto što im korištenje ove metode omogućava. Iako se na početku radionice mnogima čini da je teško izraditi lutkicu i smatraju da to ne mogu napraviti, sam proces izrade i krajnji rezultati ih u tome razuvjere. Primjetile smo da se učenici prilikom izrade lutkica i osmišljavanja njezinog lika, često smiju, zabavljaju, ali i ozbiljno razgovaraju i zajedno rade, što doprinosi povezivanju i dobroj atmosferi unutar grupe. Na kraju, radionica promovira vrijednosti kao što su tolerancija prema drugima i drugačijima, prihvaćanje, suosjećanje, suživote mir i nenasilje.

Linkovi na dosadašnje tekstove:

https://cain.ulster.ac.uk/conflicttextiles/mediafiles/1296_Workshop-Conflict-Textiles-Galerija-Principij-Rijeka-0519-final.pdf

https://cain.ulster.ac.uk/conflicttextiles/mediafiles/1297_Workshop%20Conflict-Textiles-Faculty-Humanities-Rijeka-0519-final.pdf

https://cain.ulster.ac.uk/conflicttextiles/mediafiles/1311_Workshop-Zagreb-22May19.pdf

https://cain.ulster.ac.uk/conflicttextiles/mediafiles/1312_Workshop-Rijeka-23%20May19.pdf

https://cain.ulster.ac.uk/conflicttextiles/mediafiles/1313_Workshop-Karlovac24May19.pdf

<http://aktivirajkarlovac.net/2019/05/odrzana-prva-radionica-u-sklopu-projekta-izgradnja-mira/>

<http://aktivirajkarlovac.net/2019/05/odrzane-i-posljednje-dvije-radionice-o-ratu-i-pomirenju/>

<https://www.documenta.hr/hr/odr%C5%BEana-radionica-promi%C5%A1ljamo-pro%C5%A1lost-grada-osijek-kroz-vrijeme.html>

2. Logor u Tenji.jpg

4. Sabirni logor Josipovac.png

bojište !Prvi svj rat, osječka pukovnija.jpg

bombe iisr.jpg

crvenifco.jpg

dijete osijek.jpg

HR-DAOS-2035 10.215., Poljska vojna bolnica, Prvi svjetski rat.jpg

naselje-Stanka-Vraza-pored-šibicare-u-Osijeku.jpg

nazi proglas.jpg

osijek DR ii.jpg

osijek HNK.jpg

osijek nepokoreni grad.jpeg

osijek-u-domovinskom-ratu-DR.jpg

osijek-u-domovinskom-ratu-drava.jpg

osijek-u-domovinskom-ratu-gradski vrt.jpg

osijek-u-domovinskom-ratu-most drava.jpg

osijek-u-domovinskom-ratu-war.jpg

reihl kir grafit.jpg

sinagoga.jpg

spomenik žrtvama fašizma.jpg

stara-razglednica.jpg

tito.jpg

trg.jpg

vojnuk osjecka brigada DR.jpeg

Škole dobitnice priznanja Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA

2015. – 2019.

Laureat: Ekonomska i turistička škola Daruvar (2015.)

Izvrсни u struci - angažirani građani – dobri ljudi!

Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA 2015 dodijeljeno je učenicima, nastavnicima i suradnicima *Ekonomske i turističke škole Daruvar* za poticanje odgoja za mir, nenasilje i suradnju te solidarno i uključivo sudjelovanje u unapređivanju života svoje školske i lokalne zajednice.

Ekonomska i turistička škola jedna od najstarijih srednjih škola u Daruvaru. Preko 400 učenika u 19 razreda dolaze iz Bjelovarsko – bilogorske i Požeško – slavonske županije, veliki broj učenika je porijeklom iz BiH i s Kosova, školu pohađaju učenici češke i srpske nacionalne manjine. Škola izučava za više zanimanja: ekonomist, hotelijersko-turistički i agroturistički tehničar, prodavač, kuhar i konobar. Izvrsnost u obrazovanju za ta zanimanja potvrdili su nizom nagrada na državnoj i međunarodnoj razini.

No, Ekonomska i turistička škola Daruvar svoje učenike istovremeno odgaja, obrazuje i oprema i za angažiran život u zajednici – potiče aktivno uključivanje mladih u lokalnu zajednicu promičući mir, solidarnost, suradnju i toleranciju među različitim dionicima društva, etničkim i interesnim skupinama.

Kroz niz suradničkih projekata s organizacijama civilnoga društva, institucijama, međunarodnim organizacijama te sudjelovanjem u građanskom odgoju i obrazovanju, učenici i nastavnici Ekonomske i turističke škole kontinuirano unapređuju razumijevanje demokracije i temeljnog koncepta ljudskog dostojanstva, slobode i prava, uče, promišljaju i sudjeluju u unapređivanju lokalne samouprave (*Škola ljudskih prava, Model međunarodnog kaznenog suda, Projekt za bolji grad*).

O nasilju uče kroz sjećanja na tragično iskustvo holokausta u ljudskoj povijesti, kao i o povijesnom razumijevanju borbe protiv fašizma i antisemitizma (projekti Šafran- sadanja žutih šafrana, izložba *Anna Frank – povijest za budućnost* te *Šetnja sjećanja* povezuju učenike diljem Hrvatske i Europe na temu percepcije spomenika i povijesti). Zatim, prorađuju teme

Mario Volgemut i Ivana Komljenović, učenici 3. razreda, Radmila Frantal, koordinatorica za Građanski odgoj i obrazovanje, Dinka Ivanović, ravnateljica Ekonomske i turističke škole Daruvar na svečanoj dodjeli Priznanja, 9. prosinca 2015, Hrvatsko narodno kazalište Osijek (foto Jelena Rašić)

nasilja među mladima, ženama, u obitelji i putem elektroničkih medija te sudjeluju u preventivnim kampanjama (*Nasilje ostavlja tragove, Zvoni za nenasilje, Muško NE nasilju nad ženama, Zašto samo promatramo*). Učenici imaju prilike promišljati vrijednosti i upoznati vještine potrebne za dijalog, nenasilnu komunikaciju, upravljane sukobom i nenasilne društvene promjene (sudjeluju na ljetnoj Školi mira, uče o češkoj manjini u povijesti svog zavičaja).

Istovremeno djelima solidarnosti – volontiranjem u udrugama i ustanovama (Pučka knjižnica, Dom za stare i nemoćne, Crveni križ, Udruga invalida i druge) i humanitarnim aktivnostima pokazuju brigu o potrebitima.

Priča o Ekonomskoj i turističkoj školi Daruvar nas ohrabruje jer govori o osnaživanju koje proizlazi iz sinergije osobnog razvoja s radom za opće dobro. Radeći za opće dobro mladi ljudi postaju samosvjesni, razvijaju svoje potencijale za suosjećanje, za hrabrost, za kreativnost i za mudrost, dobivaju znanja i vještine, povezuju se s drugima i rade ono što ih ispunjava i čini zadovoljnim i radosnim! Izvrsni u struci - angažirani građani – dobri ljudi!

U Ekonomskoj i turističkoj školi Daruvar na tom putu zajedno koračaju nastavnici, učenici i brojni suradnici. To ovim Priznanjem želimo proslaviti!

Za sebe kažu: „Mi smo prva MIROTVORNA ŠKOLA u Hrvatskoj!“

Laureat: OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko (2016.)

Priznanje je dodjeljeno učenicima, nastavnicima i suradnicima Osnovne škole Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko.

Rasli zajedno i naučili živjeti različitosti!

Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko nalazi se u srcu Gorskog kotara, a s radom je započela 1785. godine. Povezanost škole s područnim školama i većim središtima je otežana, prometna povezanost naselja moguća je jednom dnevno, a u neka se može doći isključivo osobnim automobilom. Od ukupno 266 učenika škole, 85 je putnika, a od ukupno 44 učitelja i stručna suradnika, 31 putuje na svoje radno mjesto. Školu karakterizira nacionalna raznolikost, 45% učenika srpske je nacionalnosti, 55% hrvatske, a isti je omjer među učiteljima. Omogućena je izborna nastava za srpsku nacionalnu manjinu, učenici i njihovi roditelji ovakav oblik nastave prepoznaju kao poticaj u odrastanju njihove djece te ju u nekim područnim školama odabiru pohadati i učenici hrvatske nacionalnosti.

Vizija škole koju odabiru i na kojoj učitelji i učenici OŠ I.G.Kovačić Vrbovsko temelje svoj odgojno –obrazovni rad tolerancija je za različitosti, nenasilno rješavanje sukoba te znanje.

Ostvaruju ju kroz nastavni program te razne projekte i programe. Raspršenost škola, putovanja i različitost, iskustva su koja su ih povezuju i osnažuju u radu jer im pristupaju kao prilici za dodatne dimenzije kvalitetnog rada u odgojno – obrazovnom procesu. Posebno ulažu napore kako bi pridonijeli osjećaju sigurnosti, snage i slobode svojih učenika, njihovih roditelja i učitelja škole unutar nastavnog procesa, ali i u cjelokupnoj lokalnoj zajednici prožetoj šarolikošću stavova i uvjerenja.

Programe koje škola provodi usmjereni su sveobuhvatnom i proaktivnom pristupu podržavanja mira i nenasilja, kao što su:

projekt „Ćirilica i latinica jedinstvo različitosti“ u sklopu kojega učenici uče ćirilčno pismo u osnovnim školama nezvano uz nacionalnu pripadnost;

izborna nastava triju vjeronauka - katolički, pravoslavni i baptistički uz suradnju vjeroučitelja

SUčenci Oš I.G. Kovačić na nagradnoj posjeti Osijeku i Vukovaru, travanj 2017. (foto Jelena Rašić)

koja je rezultirala zajedničkim obilaskom svetišta i objavom publikacije koja ističe vrijednost i značaj zajedničke (katoličke i pravoslavne) sakralne baštine „Sakralna baština našeg kraja“;

školski medijacijski centar radi sedmu godinu, a osim učitelja medijatora-instruktora, stručno usavršavanje prošli su svi učitelji, educirani su učenici medijatori te njihovi roditelji;

programi prepoznavanja i nenasilne obrane u situaciji fizičkog nasilja, kao i prevencije nasilja u mladenačkim vezama za učenike sedmih i osmih razreda u kojem istražuju kako ostvariti kvalitetnu komunikaciju i odnose;

program kreativne socijalizacijske skupine koji se provodi s učenicima i roditeljima iz rizičnih obitelji radi jačanja klime poticajne za zdravo odrastanje;

unazad godinu dana pokrenuto je desetak aktivnosti pod zajedničkim zajedničkim nazivom „Putovima prijateljstva“ kojima se potiče učenike na uvažavanje različitosti, toleranciju, povezanost različitih kultura i međusobno bolje upoznavanje;

povezali su se sa školama iz Slovenije, Srbije i Rusije, radili su na upoznavanju zemalja engleskog govornog područja („3E = Explore and Enjoy in English“) i na osvještanju problema Afrike („Škole za Afriku“);

kroz projekt „MIGRANTS: THEN AND NOW“ poticali su učenike na istraživanje vlastitih obiteljskih stabala u kontekstu migracije s ciljem razvoja tolerancije prema drugim kulturama;

uspješno sudjeluju u kvizu znanja – Domovina RH.

Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko pokazuje kako je mala škola u brdima Gorskog kotara samo naizgled izolirana jer svojim djelima, aktivnostima i projektima seže izvan granica svoje županije, države pa čak i na druge kontinente. Primjer je kako je njega vlastite baštine i produbljivanje znanja o sebi i drugima domoljublje koje u sebi čuva mjesto za toleranciju, upoznavanje i prijateljstvo s drugim kulturama. Pravi je primjer MIROTVORNE ŠKOLE!

Ovo nam je priznanje pomoglo da izađemo iz anonimnosti i svoj entuzijazam i dobru praksu „prelijemo“ u lokalnu zajednicu i prema drugim školama!

Laureat: OŠ Hugo Badalić Slavonski Brod (2017.)

Priznanje je uručeno učenicima i nastavnicima OŠ Hugo Badalić za poticanje odgoja za mir, nenasilje i suradnju i nastojanja da njihova škola bude mjesto prijateljskih odnosa, zajedništva i solidarnosti.

Škola koja danas nosi naziv pjesnika Huga Badalića osnovana je prije šezdestak godina, broji 742 učenika, nastava se održava u dvije školske zgrade. Matična i područna škola na Jelasu podjednake su po brojnosti, područnu školu pohađa trenutno 213 učenika pripadnika romske nacionalne manjine što čini 51% ukupnoga broja učenika područne škole. U školi radi 61 učitelj i 5 stručnih suradnika, romska pomagačica u produženom boravku te pet asistentica učenika s posebnim poteškoćama.

Tri su izazova na koju nastavnici i stručno osoblje škole Hugo Badalić odgovaraju ustrajno usavršavajući svoje stručne kompetencije i sustavno stvarajući prostor za integraciju, suradnju i zajedništvo kako razlike ne bi odvajale nego približavale njihove učenike.

Ti izazovi su: kako smanjiti nasilje u školi; kako prevladati jezičnu i kulturološku barijeru između romskih učenika i većinskog stanovništva te stvoriti poticajno okruženje za učenje i zajedništvo; te kako integrirati učenike s intelektualnim poteškoćama.

Programne UNICEF-a „Za sigurno i poticajno okruženje u školama“ provode od 2003. godine te i nakon dovršetka progama 2013. nastoje ostati ŠKOLA BEZ NASILJA i aktivni su u mreži ŠKOLA BEZ NASILJA. Započeli su edukaciju učenika za školske medijatore.

Ozbijno rade na uključivanju romske djece u školu i društvo, smanjenju predrasuda i stereotipa o Romima, organiziraju zajednički kulturni program, školsku proslavu Međunarodnog dana Roma, predstavljanje romskog jezika i izričaja. Izlaze iz škole u romsku zajednicu.

Učenici s intelektualnim poteškoćama imaju posebnu pažnju i ove su godine sudjelovali na natjecanjima.

Ovo Priznanje, međutim, nije priznanje za postignuća. Ono je, prije svega, iskaz podrške, pohvale i zahvale za to što škola (nastavnici) ne izbjegavaju, ne zanemaruju, ne umanjuju teškoće koje su dio njihove i naše realnosti – nasilje, isključivanje drugih i drugačijih, nesigurnost i strah marginaliziranih. Oni njima pristupaju ozbiljno i ustrajno kao mjestima učenja i mogućeg rasta i razvoja. Učenici, nastavnici i roditelji polako grade svoju školu kao učeću zajed-

Željka Mendek Očelić i učenici OŠ Huga Badalić Slavonski Brod primaju Priznanje (foto Jelena Rašić)

nicu za mir. Vaši nastavnici, učenici i roditelji već sada imaju „koristi“, imaju razloga osjećati se dobro jer sudjeluju i doprinose izgradnji svoje škole kao učeće zajednice! Zajednica, naše društvo i svijet već sada imaju „koristi“ od takvih nastavnika, učenika, škole! A vjerujemo da će tek imati od ljudi koji će odrasti u takvom okruženju! Hvala i sretno!

Laureati 2018.

dodijeljeno je trima srednjim školama: učenicima i učiteljima Srednje škole Delnice, učenicima i učiteljima Ekonomske škole Vukovar i učenicima i učiteljima Islamske gimnazije dr. Ahmeda Smajlovića.

Srednja škola Delnice (2018.)

Ova škola je vrata goranskim srednjoškolicima otvorila daleke 1924.g. U devedeset godina dugoj povijesti omogućila je stjecanje najrazličitijih zvanja potrebnih ljudima svog kraja, iz učionica su izlazili gimnazijalci, ekonomisti, automehaničari, bravari, vodoinstalateri, stolari, predavači ... Trenutno školu pohađa 200-tinjak učenika.

Kao škola nastoje djelovati timski i razvijati dobre odnose u sredini gdje se susreću različita narječja, različite nacionalnosti i različite vjerske pripadnosti. Važan im je osjećaj zadovoljstva kod učenika i učitelja. Temama uvažavanja različitosti, nasilju, prevenciji vršnjačkog i rodnog nasilja, rješavanju sukoba nenasilnim putem, odnosu prema zdravlju, prema životinjama i prirodi pristupaju kreativno i solidarno – u školi i u svojoj zajednici. Povezani su s ustanovama u Delnicama i Rijeci, s drugim školama u Hrvatskoj i međunarodno.

Cijenimo nastojanja Srednje škole Delnice da njihova škola bude **škola za život** potičući kod svojih učenika kapacitete za mirotvorstvo – suosjećanje, kreativnost, mudrost i hrabrost. Hvala. Čestitamo, navijamo i računamo na vas!

Svečana dodjela Priznanja Mirotvorna škola – učenica Srednje škole Delnice (foto Jelena Rašić)

Ekonomski škola Vukovar (2018.)

Ekonomsku školu Vukovar pohađa 317 učenika u 12 odjela nastave na hrvatskom jeziku i 12 odjela nastave na srpskom jeziku. 59 nastavnika i 6 stručnih suradnika Ekonomske škole Vukovar obrazuju učenike za zanimanja ekonomist, komercijalist i upravni referent.

Održavanje nastave na hrvatskom i srpskom jeziku u okolnostima zajednice duboko povrijeđene i podijeljene ratom izazov je na koje škola kreativno odgovara: postupno, no uporno kroz dugi niz godina planski razvija promicanja mira i kulture mirenja i sustavno stvara prostor za izgradnju zajedništva preko etničkih podjela – i u školi i na izvanškolskim aktivnostima. Poduhvat je to njenog ravnateljstva, nastavnika, nenastavnog osoblja i učenika!

David Mirđanov učenik Ekonomske škole Vukovar prima Priznanje (foto Jelena Rašić)

Od 2004.g u smjeru upravni referent u 3. razredu dva se sata tjedno izučava predmet *Ljudska prava*, a u okviru tog predmeta i načini mirnog rješavanja sporova; na satima razrednika, svaka nova generacija se upoznaje s mirnim načinom rješavanja sporova i važnosti izgradnje kulture mira, a povremeno se provodi dodatna edukacija većeg broja učenika i nastavnika; svaki utorak je sportski utorak, a srijeda glazbena srijeda – mjesto interakcije i zajedništva svih učenika; učenici pod vodstvom profesorica sociologije, ljudskih prava, povijesti, vjeronauka, psihologije, hrvatskog jezika, srpskog jezika, u školi i izvan škole provode brojne humanitarne akcije, a tako i u nizu drugih izvannastavnih aktivnosti učenici surađuju, upoznaju se, stvaraju prijateljstva ...

Primjer ove škole pokazuje nam **kako problem** – čak sukob, čak strukturno nasilje (odvajanje učenika) **može biti i jest i prilika!** Ovo priznanje je tek mala podrška njihovim naporima, pravu NAGRADU oni već imaju – ima već učenika i učenica koji su izašli, izlaze iz njihove škole i sudjeluju u građenju mira u Vukovaru! Hvala! Čestitamo!

Islamska gimnazija dr. Ahmeda Smajlovića (2018.)

Islamska gimnazija dr. Ahmeda Smajlovića je sljednica istoimene medrese koja je osnovana 1992. godine kao posljedice velikog vala izbjeglica iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku. Školu pohađa stotinjak učenika i učenica a interes za upis iz godine u godinu raste.

Okavo opisuju svoju misiju : pružiti učenicima lijepi islamski odgoj i kvalitetno obrazovanje kako bi svojim znanjem, idejama i ponašanjem promovirali i štitili univerzalne vrijednosti poput: poštovanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i vladavine prava i jednakopravnosti, koje su i islamske vrijednosti. Od svoga osnutka, planski, mudro i ustrajno pokreću, provode i razvijaju dugoročne aktivnosti koje za cilj imaju jačanje razumijevanja i života u različitosti: maturanti pripremaju tematske Maturalne akademije u Koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski“ (tema 2016.g. je bila „Mir u svijetu“); organiziraju i sudjeluju na međureligijskim susretima učenika i učenica s polaznicima drugih vjerskih i ostalih škola; organiziraju predavanja, radionice i konferencije koje pridonose pristupanju razlikama kao bogatstvu; rade projekte o povijesti radi budućnosti te humanitarne akcije i akcije integracije izbjeglica; snimili su petominutni film o miru povodom 30. obljetnice duha Asiza i kako bi podigli svoj glas protiv svakodnevnog nasilja i ubijanja u Siriji, Iraku i Jemenu.

Sve te aktivnosti smislen su napor u prevladavanju izazova današnjice kada se religije zloupotrebljavaju u političke i ratnohušakačke i terorističke svrhe te biti muslimanom predstavlja teškoću. Učitelji i učenici Islamske gimnazije dr. Ahmeda Smajlovića odgovaraju na taj izazov **otvorenošću prema drugima**. Razumiju da je to put i njime ustrajno koračaju gradeći mostove povjerenja. To, uspostavljeno povjerenje koje imaju u zajednici – to je njihovo najveće postignuće. Svjesni su ga i njeguju ga!

Po tome je Islamska gimnazija dr. Ahmeda Smajlovića dragocjena Hrvatskoj i Europi. Učimo od njih!

*Mevludi Arslani, mag. arab, ravnatelj Islamske gimnazije dr. Ahmeda Smajlovića: „I dalje ćemo, ustrajno, graditi mostove povjerenja.“
(foto Jelena Rašić)*

Laureati 2019.g.

Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA 2019. dodijeljeno je sa zahvalnošću učenicima i učiteljima dviju škola - Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar i Osnovne škole „Antun i Stjepan Radić“ Gunja.

Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar

Priznanje je dodijeljeno za zajedništvo u poduhvatu da njihova škola postane učeća zajednica za mir – mjesto stjecanja znanja i usvajanja stavova i vještina koje njeguju međusobne odnose, onemogućuju nasilje a osnažuju za nenasilne obrasce odgovornog građanstva, prijateljstvo, solidarnost i suradnju.

HNK u Osijek, 12.12. 2019.: Nataša Vibiral, univ.spec.oec., ravnateljica Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar primila Priznanje Mirotvorna škola (foto Jelena Rašić)

Svečana dodjela Priznanja Mirotvorna škola – učenice Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar (foto Jelena Rašić)

Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar odgaja i obrazuje učenike u programima prodavač i komercijalist. Obrazovanje prodavača u Bjelovaru seže još u drugu polovicu 19. st., ali se kontinuirani rad bilježi od 1953. godine. U školi je 325 učenika u 14 razrednih odjela te 33 nastavnika i 2 stručne suradnice. Školu većinom polaze učenici hrvatske nacionalnosti, ali i učenici pripadnici manjinskih naroda: Albanci, Srbi, Romi, Bošnjaci. Škola ulaže puno pedagoškog rada da kako bi olakšali odrastanje i školovanje učenicima čiji su roditelji doselili s Kosova.

Osim izvrsnosti u nizu stručnih predmeta i stalnom stručnom napredovanju njezinih nastavnika, škola postupno kroz niz godina uvodi i provodi aktivnosti koje pridonose boljim odnosima, prepoznavanju i onemogućavanju nasilja, jačanju nenasilnog obrasca odgovornog građanstva, prijateljstvo, solidarnost i suradnju – u školi, u svojoj zajednici i šire. Njihov primjer potvrđuje koliko su ova dva aspekta međusobno povezana - ozračje uvažavanja, njegovanja i jačanja mirovnih potencijala učenika i nastavnika za suosjećanje, nenasilno ophođenje sa sukobima, suradnju i solidarnost je ozračje koje pogoduje podučavanju i učenju.

Također, Komercijalna i trgovačka škola nas uči kako se ustrajnošću malim koracima – od prvih aktivnosti i tek nekoliko nastavnika/stručnih suradnika, etos mirotvorstva širi - postaje upisan u kurikulum, ugrađen u neformalne ali ipak strukture (kao što su, primjerice školske SOVE – savjetovanje o vezama djeluju četiri godine a učenice savjetnice su ove godine nastavile educirati svoje vršnjake za nenasilno rješavanje sukoba; ili Školski volonteri gdje osamdesetak učenika redovno tjedno volontira u zajednici); stvaraju se prilike za povezivanje s drugim školama u Hrvatskoj i međunarodno, postaje se dijelom mreže međusobne podrške. Škola je mjesto gdje se uči i struka ali i za život u njegovoj punini i to otvorenosti za suradnju sa zajednicom a, istovremeno, njihov se utjecaj već sada vraća i prelijeva na zajednicu. Njihova međusobna suradnja i razmjena je poticajna, motivirajuća i mobilizirajuća! Čestitamo!

Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja

primjer su kako se uvažavanje i proslava različitosti te mirotvorno djelovanje vraćaju kao osjećaj sigurnosti, radosti, prijateljstva i solidarnosti koje se iz škole „prelijevaju“ na na obitelj, prirodu i zajednicu.

Osnovna škola Stjepan Radić“ u Gunji ima dugu i bogatu tradiciju, a s ponosom kažu da imaju značajnu sadašnjost. Škola broji oko 250 učenika u 20 razrednih odjela i dvije područne škole. Nastava je organizirana u vrhunski opremljenim učionicama, prostranoj sportskoj dvorani i u „učionici u prirodi“. Iako bilježi pad broja učenika, ne posustaje entuzijazam i posvećenost njezinih nastavnika (34) te stručne službe (3). Do danas su stekli status jedne od najboljih škola: informatički najopremljenija škola, status „škole filma“, „škole natjecanja“, „Eko i Globe škole s dijamantnim statusom“, škole s „Najljepšim školskim vrtom“.

Svoj entuzijazam, motiviranost i izuzetnu kreativnost crpe iz suradničke interakcije nastavnika i učenika koja se pak, s jedne strane, oslanja a, ujedno, stalno pridonosi međusobnom povjerenju. Samo na tlu takvog povjerenja bilo je moguće naparaviti film u kome učenica govori o svom iskustvu biti žrtvom vršnjačkog nasilja. Film, koji ne samo da dobiva nagrade, nego postaje alatom za rad s mladima na prevenciji nasilja.

Povjerenje, osjećaj sigurnosti i sreće koje imaju učenici ove škole rezultat su stava i vrijednosti za koje se škola opredijelila – uvažavanje je preraslo u proslavu različitosti kao bogatstva. Učenici i vjeroučitelji katoličke (137), islamske (114) i pravoslavne vjeroispovijesti se s razlikama susreću u sigurnom i prijateljskom okruženju te im te razlike ne predstavljaju prijetnju nego su inspiracija za različite pothvate i projekte. Više od deset godina imaju zajednički molitveni dan „Milijun djece moli zajedno“ kada učenike u molitvi predvode katolički i pravoslavni svećenik te islamski imam a naizmjenično se čuje katolička i islamska pjesma učeničkih zborova. Njihove božićne priredbe kreativno prikazuju mirotvorne poruke iz različitih vjerskih učenja te tradicionalne i suvremene kulturne baštine. Jedan je od važnih događaja izvrsno prihvaćen i integriran u zajednicu. A integrira i djecu sa posebnim potrebama!

Ravnatelj, nastavnici, stručno osoblje, učenici, roditelji, zajednica – koristit ćemo izraz kojim svoj odnos oni opisuju – simbioza - želimo pokazati da je jedini pravi način života zajedništvo! Ili recimo mi - učeća zajednica za mir! Ima se što slaviti! Čestitamo!

Svečana dodjela Priznanja Mirotvorna škola – Stipica Mišura, prof., ravnatelj OŠ „Antun i Stjepan Radić“ Gunja (foto Jelena Rašić)

Svečana dodjela Priznanja Mirotvorna škola – učenice OŠ „Antun i Stjepan Radić“ Gunja (foto Jelena Rašić)

FORUM MIROTVORNA ŠKOLA

PLATFORMA

Uvod

Forum MIROTVORNA ŠKOLA neformalna je inicijativa proizašla iz kruga laureata i nominiranih škola za Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA koje dodjeljuje Centar za mir-Osijek.

Forum okuplja i poziva na sudjelovanje škole koje njeguju mirotvorstvo kao jednu od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske (članak 3. Ustava RH) te sve druge organizacije, institucije i pojedince koji žele pružiti potporu mirotvornim procesima u školskim zajednicama.

Forum djeluje na načelima suradnje i sudjelovanja te poziva sve dionike obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj koji žele doprinijeti radu Foruma, da se njemu i priključe.

Vizija

Vizija Foruma MIROTVORNA ŠKOLA je obrazovni sustav u Hrvatskoj i Europi koji razvija kulturu mirotvorstva.

Misija

Svrha Foruma MIROTVORNA ŠKOLA je **povezivanje** škola (učenika, nastavnika, roditelja), drugih obrazovnih institucija, organizacija koje rade na izgradnji mira i obrazovanju za mir, lokalnih/ regionalnih samouprava koje promiču kulturu mira te stručnjaka iz područja mirotvorstva kako bi unaprjeđivali i razvijali vlastite mirovne potencijale te promovirali i zagovarali razvoj kulture mirotvorstva kroz obrazovanje i suradnju.

Ciljevi

Ciljevi aktivnosti Foruma MIROTVORNA ŠKOLA su :

- 1. Osnaživanje za mirotnost**
 - organiziranjem susreta i neposredne razmjene iskustava, mišljenja i stavova između učenika, nastavnika, stručnjaka, mirovnih aktivista i svjedoka vremena
 - oblikovanjem zajedničke platforme dijaloga o mirotnosti
 - podrškom aktivnostima članica Foruma u školi i zajednici vezanih uz mirotnost – zajedničke aktivnosti/projekti, predavanja, treninzi, radionice, tribine
 - razmjenom materijala, literature te teoretskih uradaka
 - podrškom tijekom cijele godine neposrednim kontaktima i putem Facebook stranice.
- 2. Promicanje kulture mirotnosti kroz obrazovanje i suradnju**
 - okupljanjem interdisciplinog stručnog tima
 - produbljivanjem dijaloga o mirotnosti
 - povezivanjem s međunarodnim mrežama i inicijativama.
- 3. Zagovaranje kulture mirotnosti kroz obrazovanje i suradnju**
 - zagovaranjem institucionalizirane podrške Forumu od strane jedinica lokalne (regionalne) samouprave te Ministarstva znanosti i obrazovanja
 - predstavljanjem koncepta donositeljima političkih odluka u RH i EU.

Vrijednosti

Forum MIROTVORNA ŠKOLA nastoji djelovati u skladu sa stavom da *promjena počinje sa mnom*¹ te sljedećim vrijednostima:

međusobno uvažavanje, dijalog i suradnja između učenika, nastavnika i roditelja
zajedništvo
povjerenje
solidarnost
suradnja
prijateljstvo
motivacija
entuzijazam
osobni razvoj
povezanost
odgovornost
autonomija škola/obrazovnih ustanova
stručnost – znanje

¹ kao što je Gandhi rekao: "Živi promjenu koju želiš vidjeti u svijetu"

Dugoročni rezultati, učinci i utjecaj

Forum MIROTVORNA ŠKOLA svojim djelovanjem želi postići:

- da postane mjesto okupljanja, osnaživanja, povezivanja i suradnje
- da članice Foruma imaju podršku biti modelom – inicijatorima i promicateljima mirotnorstva u svojim školama i zajednici
- da uključene lokalne samouprave ugrade jačanje kulture mirotnorstva u svoje strategije
- da stručnjaci povezani s Forumom prenesu znanje i potaknu istraživanja i suradnju na razvoju teoretskih modela mirotnorstva i kurikuluma obrazovanja za mirotnorstvo
- da škole i mirovne organizacije surađuju na razvoju kulture mirotnorstva
- da osobne životne priče o snazi nenasilja postanu mjesto međugeneracijske razmjene, učenja iz života i poticaj za istraživanje nenasilja
- da se Forum MIROTVORNA ŠKOLA poveže u europsku mrežu koja zagovara razvijanje kulture mirotnorstva kroz obrazovanje i suradnju.

Ishodi – škola kao mirotnorna zajednica i model

Članice se Foruma okupljaju imajući u vidu kako će povezivanje, razmjena i suradnja pridonijeti daljem osnaživanju učenika, nastavnika, stručnih suradnika i roditelja koji njeguju i potiču mirotnorstvo kako bi njihove škole postale mirotnorne zajednice i imale mirotnorni učinak u lokalnoj zajednici.

Na institucionalnoj razini očekujemo kako će obrazovni sustav u RH dati prostor za i poticati model mirotnornih škola.

Aktivnosti

Članice Foruma planiraju tijekom 2017./ 2018./ 2019.g. provesti sljedeće aktivnosti:

1. Susret Forum MIROTVORNA ŠKOLA
2. Facebook stranica Foruma (i/ili eTwinning kao portal za članice)
3. Promocija Foruma i povezivanje s europskim inicijativama putem postojećih kontakata
4. Obilježavanje Međunarodnog dana nenasilja

Susret Forum MIROTVORNA ŠKOLA održava se jednom u godini dana, početkom rujna prije početka nastave. Traje 1,5 – 3 dana. Organizator i domaćini su škola, jedinica lokalne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva - svake godine drugi organizatori, odnosno mjesto održavanja.

Forum svake godine tematizira jednu temu vezanu uz mirotnorstvo na sljedeći način:

- učenici prezetiraju po jedan projekt svoje škole vezan uz temu
- tematska interaktivna radionica
- aktivnost samo za učenike
- svjedoci vremena

Jedan dan je posvećen plenarnom sastanku Foruma: produbljivanje zajedničke platforme o mirotvorstvu, planiranje, donošenje odluka i preuzimanje odgovornosti za sljedeću godinu.

Obilježavanje Međunarodnog dana nenasilja (2. listopada) je zajednička aktivnost koju organiziraju članice Foruma kako bi promicali mirotvorstvo u svojoj školi i zajednici.

Struktura

Forum MIROTVORNA ŠKOLA čine pojedinci, škole, druge obrazovne institucije, organizacije civilnoga društva, jedinice lokalne (regionalne) samouprave koje se odazovu i sudjeluju u aktivnostima Foruma.

Članice Foruma donose odluke na plenarnom okupljanju.

Koordinacijski odbor koordinira aktivnosti tijekom godine. Imenuje ga plenum Foruma na godinu dana. Koordinacijski odbor ima najmanje 6 članova/ca: 1 član iz organizacije civilnog društva, 2 člana iz reda nastavnika/stručnih suradnika (1 iz OŠ i 1 iz SŠ), 2 učenika (1 iz osnovne i 1 iz srednje škole) te po jednog predstavnika/cu iz radnih skupina.

Radne skupine : aktivnosti Foruma provode se putem radnih skupina:

- radna skupina za organizaciju godišnjeg susreta Foruma MIROTVORNA ŠKOLA
- radna skupina za razvijanje zajedničke platforme mirotvorstva
- radna skupina za uređivanje Facebook stranice
- radna skupina za međunarodno umreživanje

Prema potrebi formiraju se i druge radne skupine.

Facebook stranica

Forum ima svoju Facebook stranicu (ili/i eTwinning kao portal).

Logo

Forum ima svoj logo i memorandum.

Adresa

Forum ima adresu i e-mail adresu

Potpisnici

Platformu Forum MIROTVORNA ŠKOLA kao okvir za aktivno sudjelovanje i suradnju prihvaćaju:

A. Škole

Oš Milan Brozović Kastav
 Oš Ivane Brlić Mažuranić Ogulin
 Oš Mertojak Split
 Oš I.G. Kovačić Vrbovsko
 Oš Šime Budinića Zadar
 Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar
 Ekonomska i turistička škola Daruvar
 Srednja škola Delnice
 Srednja škola Novi Marof
 Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok
 Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“ Osijek
 Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija „Ruđer Bošković“ Osijek
 Graditeljsko geodetska škola Osijek
 Ekonomska i upravna škola Osijek
 Ekonomska škola Vukovar

B. Organizacije civilnoga društva

Agencija lokalne demokracije
 Auxilium – neprofitna humanitarna udruga
 Bjelovarska udruga za edukaciju i motivaciju BUDEM
 Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek
 Medijacijski centar MSvijet
 Europski dom Vukovar
 Udruga Pobjede – zaštita i promicanje prava životinja, Osijek

C. Lokalne (regionalne) samouprave

Grad Osijek; Grad Delnice; Grad Vrbovsko; općina Mrkopalj

C. Pojedinci/ke

Nena Arvaj, Radmila Frantal, Sonja Kersten, Katarina Kruhonja, Ornela Malogorski, Szofi Pincolić, Jadranka Rosić, Andrea Trutanić

Platforma će biti predstavljena svim školama nominiranima za Priznanje MIROTVORNA ŠKOLA te lokalnim samoupravama iz kojih dolaze kako bi se, ako žele, mogli priključiti Forumu.

Osijek, rujan 2019.g

Davega

za potporu i priznanje

Forumu MIROTVORNA ŠKOLA

kao mjesta okupljanja, osnaživanja, povezivanja i suradnje između škola, organizacija civilnog društva, institucija, jedinica lokalne samouprave i pojedinaca radi jačanja kulture mirotvorstva i prenošenja znanja te poticanja istraživanja i suradnje na razvoju mirotvorstva.

Katarina Kruhonja,

u ime Foruma Mirotvorna škola

Dražen Mufić,

građonačelnik Grada Vrbovsko.

Zajednice učenja za mir

Stručni skup

29. i 30. kolovoza 2019.

Zeljeznička tehnička škola Moravice

Ob. I. G. Kovačić Vrbosko i Centar za mir - Osijek

Forum MIROTVORNA ŠKOLA 2019.

Učeće zajednice – zajednice učenja

Učeće zajednice- zajednice učenja (Communities of practice) su grupe ljudi koje povezuje briga ili strast za nešto što rade te uče kako to raditi bolje na način da redovno o toj temi međusobno razmjenjuju svoje uvide.

Tri ključne karakteristike tih zajednica su:

- **domena**
- **zajednica** – povezivanje kako bi učili jedni od drugih i zajednički
- **praksa**

Etienne Wenger

Što je Zajednica učenja za mir

Learning Community for Peace (LCP)

Projekt *Zajednice učenja za mir* je nastao na promišljanju pitanja kako se nositi s **erozijom povjerenja** i jačanjem **straha od razlika** unutar multikulturalnih školskih sredina?

Kako se škole i zajednice koje ih okružuju mogu uključiti u održivi dijalog, integraciju i izgradnju mira koji su hitno potrebni?

Što je Zajednica učenja za mir

Learning Community for Peace (LCP)

- *Zajednice učenja za mir* je europski projekt Projekt koji financira Erasmus +
- pokrenut je 2016. konzorcijem od šest partnera koje okuplja Zaklada Evens

Place Identity gr

Zajednica učenja za mir - CILJ

Learning Community for Peace (LCP)

Cilj projekta je pružiti podršku (osnovnim) školama da izgrade svoju vlastitu strategiju za izgradnju mira i postanu središta mira u svojoj zajednici.

Zajednica učenja za mir - KAKO

Learning Community for Peace (LCP)

Tijekom tri godine projekta razvijali smo i testirali **metode obrazovanja za mir i izgradnje zajednice**, jednu godinu radili smo u uskoj suradnji s pet osnovnih škola u Hrvatskoj, Grčkoj, Švedskoj i Velikoj Britaniji.

Zajednica učenja za mir - PRISTUP

Learning Community for Peace (LCP)

Pristup *Zajednice učenja za mir* zasnovan je na tri ključna **koncepta**:

1. **uključenost cijele škole**
2. **zajednica koja uči**
3. **strategija odozdo prema gore**

Zajednica učenja za mir - KONCEPT

Learning Community for Peace (LCP)

Uključenost cijele škole

omogućuje jednako sudjelovanje svih dionika koji utječu na školsku dinamiku: učitelja, učenika, obitelji i aktera u zajednici

Zajednica učenja za mir - KONCEPT

Learning Community for Peace (LCP)

Zajednica koja uči

uključuje dionike u inkluzivni proces su-oblikovanja koji omogućuje sudjelovanje, suradnju, refleksiju (promišljanje), fleksibilnost i ravnotežu moći.

Zajednica učenja za mir - KONCEPT

Learning Community for Peace (LCP)

Strategija odozdo prema gore

- koristi kolektivno znanje i zajedničko razumijevanje,
- razvija inovativna rješenja temeljena na stvarnim potrebama,
- omogućuje školskim zajednicama da razvijaju vlastite programe za skladan suživot.

Zajednica učenja za mir – ALATI

Isходи

Na temelju akcijskog istraživanja i zaključaka evaluacije učinka, odabrali smo ALATE - izbor **uspješnih strategija / metodologija / alata** koji su identificirani i testirani tijekom projekta.

Namijenjeni su stručnjacima u području obrazovanja.

Zajednica učenja za mir – ALATI

Ključna pitanja pri razvoju LCP Alata

Kako naši alati i prijedlozi mogu jednako značiti učitelju koji radi u selu Lezbosu i drugom učitelju koji radi u Stockholmu?

Koja su zajednička pitanja identificirana u svim izvješćima o akcijskim istraživanjima koje smo proveli? Koji se obrasci mogu modelirati na temelju različitih iskustava?

Koje su uistinu nove i zajedničke lekcije koje naučimo kroz ovaj projekt?

Naš alat treba odražavati način razmišljanja i pružiti okvir djelovanja *Zajednice učenja za mir (LCP)*, bez isticanja određenih strategija ili metodologija!

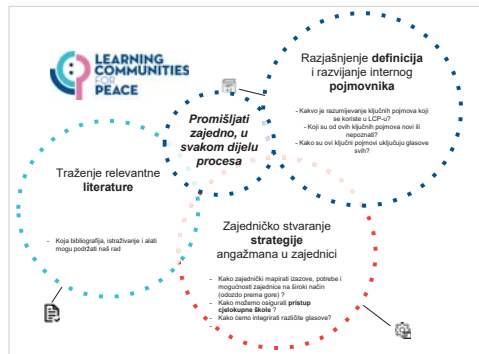
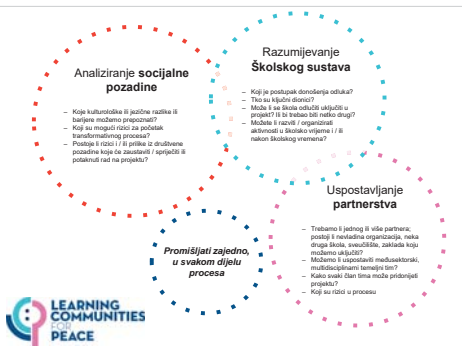
Najvažniji uvid koji ovaj projekt želi prenijeti jest taj da je **svako polje djelovanja, svaka školska zajednica jedinstvena i dinamična te da se zajedništvo, izgradnja mira i pozitivne promjene** mogu razviti kada njegovi članovi otkriju **svoje strategije - svoje načine za raspravu, razmišljanje, stvaranje te zajednički suživot**.

Dakle,

početni principi projekta trebaju biti uspostavljeni u svakom sljedećem krugu projekta!

Kako razmišlja Zajednica učenja za mir?

- Koji su osnovni sektori/ razine koje treba uzeti u obzir/ kojima treba biti svjestan tijekom izgradnje Zajednice učenja za mir?
- Koji su najvažniji zadaci za svaki sektor?
- Koje druge reference pomažu razumijevanju?

Radionica

Nekoliko pitanja/uvjeta koje treba uzeti u obzir

Kako komunikacijski dobro uokviriti poziv na radionicu?

Jesu li polaznici već prije dolaska na radionicu odučili pokrenuti vlastiti proces zajednice učenja za mir? Što smatramo jasnim a što mislimo da treba objasniti?

Rade li sudionici i pripremaju li se na osobnoj razini ili pokušavaju raditi na razini tima ili zajednice?

Koristi li se relevantan alat (npr. *Plakat Zajednice učenja za mir*) isključivo za inicijacijsku radionicu (radionica za pokretanje procesa) ili je, također, dio alata Zajednice učenja za mir?

Koji su nam podatci korisni te ćemo ih prikupljati tijekom ove radionice?

Inspiracijska / iskustvena / vrsta stimulacijske / divergentne i konvergentne faze

2.1. Što je Zajednica učenja za mir?

Prezentacija (30-40 minutes)

2.2. Predstavljanje sudionika + promišljanje teme Zašto je zajednica učenja za mir relevantna za moju školu?

Metoda: Krug i berba (30 minuta)

Pitanja:

- Ime/škola/grad
- Zašto bih započeo/la proces zajednice učenja za mir u svojoj školi?

Opis vježbe:

Sudionici pronalaze na svojoj stolici oznaku s imenom i tri post-it papirića. Svoje odgovore lijepe na ploču, nakon završetka kruga voditelj traži od sudionika da na ploču grupiraju slične odgovore. Nakon pauze, prije nove sesije, voditelj prikazuje sažetak dobivenih odgovora.

2.2.1. Razgovor (kratkim i nedahajućim) o opsegu i pristupima Zajednice učenja za mir

Metoda: Adaptacija „Pro Action Cafe-a“

- krug: Koga se moja motivacija kriz iz zanimanja za razvoj Zajednice učenja za mir u mojoj školi? Koji je izazov izva izazova? Proizvodnja poroka i popunjavanje svete (10 min.)
- krug: Što nedostaje mojoj školskoj zajednici? Što učim iz pristupa „cijele škole“... „odložio prema gore“ - razmišljanja? Što učim o sebi? Što bi moglo pridonijeti učivačkim i mogućim? (10 minuta)
- krug: Koji su stječeći koraci koje trebam poduzeti? Koga pomoć mi je potrebna? (10 minuta)

Opis vježbe: Kako bismo mogli prilagoditi procesa pozivamo sudionike da na ploču prikazuju proces ZUM u svojoj školi da istupe i napišu svoje ime! Sudionici grad na plakate koji koji odgovore numeriranim krugovima (1, 2, 3, 4). Oni su organizirani (domaćini) i sudionici prvog kruga rasporede. Ostali sudionici su domaćini i priključuju se raspravi u narednim krugovima. Pitanjima rade proizvodnja i fokusiranja razgovora. Održati će se 2 ili 3 kruga razgovora u silu zadržavanja u kafiću, omogućujući istraživa sudionika između stolova „povratiti“ do 30-40 min razgovora sa svakim. Iznimno svakog kruga sudionici mogu popiti piće i neformalno razgovarati.

Na kraju „World cafe-a“ pozivamo sve sudionike u krug planarnog započinjanja na kojem sudionici predlažu i razmatraju moguća odgovora i otkriva i odgovore na pitanje „Koji su moji idući koraci?“

1. Izazov: Koji je izazov s kojim se želim suočiti?

2.2.2.

- Vrijednosti:** Zašto je to nama / meni važno?
- Definiranje rdnje:** Što ja i mi osobno mogu učiniti u vezi s izazovom s kojim se suočavam(o)?
- Cilj akcije:** Što točno želim postići?
- Pokazatelji uspjeha:** Kako znam da sam ostvario cilj koji sam si postavio? Koji uvjeti trebaju biti ispunjeni?
- Aktivnosti:** Koga ću aktivnosti poduzeti kako bih postigao svoje ciljeve? Imam li tim? Koji je vremenski okvir?
- Razmišljanje/osvr:** Kako ću prikupiti podatke o svom radu? Kako ću osigurati da koristim ispravne strategije za postizanje svoga cilja? Je li se moj cilj promijenio? Tko je moj kritični prijatelj?
- Etička pitanja/problemi:** Koga etička pitanja trebaju uzeti u obzir?

Zajednica učenja za mir (LCP) PLAKAT		Datum: _____ Ime i škola: _____	
IZAZOVI Koga su pitanja i ograničenja na kojima želimo usbiti?	CILJ AKCIJE ŽELJENI REZULTATI Što točno želimo postići?	PRIPULJANJE PODATAKA Koga podataka trebam? Kako ćemo prikupiti podatke?	RAZMIŠLJANJE Kako ćemo kritički razmišljati u našem procesu?
DEFINIRANJE AKCIJE I AKTIVNOSTI Koji aktivnosti/aktivnosti treba poduzeti za ostvarenje cilja? 1. 2. 3. 4.			
TKO SUDJELOUJE Koga zajednice ili zajednice uključujemo?	TIM Tko će biti u glavnom timu?	KRITIČKI PRIJATELJI Tko su oni?	POKAZATELJI USPIJEA Kako znamo da smo postigli svoj cilj?
VRIJEDNOSTI Što nam je važno?		RIZICI Koji su rizici koje možemo očekivati i kako ih ublažiti?	ETIČKA PITANJA/PROBLEMI Koga etička pitanja trebaju uzeti u obzir?

Izvadak iz literature

- Wenger, Etienne, Richard McCreight, William M. Snyder, „Cultivating Communities of Practice“, HARVARD BUSINESS SCHOOL PRESS Boston, Massachusetts Wengor (2002)
- Bain, Peter, Colin MacGregor, and Danielle Smith. „Participatory Action Research.“ *Journal of Epidemiology and Community Health* 60.10 (2006): 854-857. PASC. Web. 24 Apr. 2017.
- Bill, Melvin, Kim, and Barbara Trevis. „Teaching as dialogic.“ *Actualne istraživanje u promjenjivoj i promjenjivoj izobrazbi: izbornik radova s 25 međunarodnog simpozija IZOB u održanju 22-24. oktobra 2015. u Opatovcu. Teorijske osnove su primijenjena lingvistika*, 2015.
- Cohen, Louis, Lawrence Manion, and Keith Morrison. „Research methods in education.“ (2007): 461-474.
- Costa, Arthur L., and Benita Kallick. „Through the lens of a critical frame.“ *Educational leadership* 11 (1993): 40-49.
- Freire, Paulo. „Pedagogy of the oppressed (revised).“ New York: Continuum (1996).
- Korten, Dagmar, Robin McCreight, and Rhonda Nixon. *The action research planner: Doing critical participatory action research*. Springer Science & Business Media, 2013.
- Lewis, Kurt. „Action research and minority problems.“ *Journal of social issues* 2 (1946): 34-46.
- Murphy, Paul, and Tom Ruzell. „Frames of reflection: An introduction.“ *Teachers and learning: From classroom to reflection* (1992): 1-6.
- Rak, Margaret. „Understandings in action research.“ *Research Methods in the Social Sciences* 1 (1): 2010: 89-90.
- Whitehead, Jack, and Jean McNiff. „Action research.“ *Principles and Practice*. London: RoutledgeFalmer, 2006. ixiii + 200pp.
- Zuber-Skerritt, Orly. „Action learning and action research: parallels, gaps and progress.“ In Sanders, S., Dick, B. and Faulkner, R. (eds) (2011) *Effective Change Management through Action Research and Action Learning: Concepts, Perspectives, Processes and Applications*. Southern Cross University Press, Lismore, Australia, pp. 3-30.

Izbor iz video materijala i literature

Marijan Gubina, video prilog iz serije Svjedoci vremena koji može poslužiti i kao didaktički materijal
<https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/321616891792693/>

Biljana Gaća, video prilog iz serije Svjedoci vremena koji može poslužiti i kao didaktički materijal
<https://www.facebook.com/forum.mirotvornaskola/videos/2003341556378335/>

Forum Mirotvorna škola 2019
<https://www.youtube.com/watch?v=uY8lvbYn7H8&feature=youtu.be>

Video galerija Nagrada Krunoslav Sukić sadrži kratke reportaže o studijskim posjetama
<http://krunoslav-sukic.centar-za-mir.hr/video-galerija/>

“Reci Ne nasilju”

Film učenika i učenica Srednje škole Delnice, dobitnice priznanja Mirotvorna škola
Nagrađeni film „Reci Ne nasilju“ učenika osmog razreda Benjamina Lucića i Patrika Zečević Tadića sudjelovao je na 57. reviji hrvatskog filmskog stvaralaštva 2019. godine u Sisku. Filmska producentica Marina Andree Šop je istaknula: „Izuzetno bitno svjedočanstvo o vršnjačkom nasilju. Sve pohvale protagonistici i autorskom timu.“ Film naime govori o učenici 7. razreda koja je doživjela buling od strane svojih vršnjakinja iz razreda. Učenica iznosi svoje iskustvo te pripovijeda o tome kako se snašla u cijeloj situaciji. U filmu se između ostalog iznose i statistički podaci iz svjetskog istraživanja o raširenosti školskog nasilništva.
<https://www.youtube.com/watch?v=PAEHVMyxhI>

“Nekoga moraš voljeti”

Film učenika 4b razreda Srednje škole Delnice, škole članice Foruma Mirotvorna škola
<https://www.youtube.com/watch?v=gyYEjgD1nbU>

Europski kurikulum za nastavnike i edukatore za temu nenasilne transformacije sukoba
European Curriculum on Nonviolent Conflict Transformation (NVCT) for Teachers and Educators - <http://www.educate-europe.org/curriculum/>

Kultura mira “Suočavanje s prošlošću”, časopis Centra za mir - Osijek
<http://www.centar-za-mir.hr/uploads/dokumenti/casopisi/KMSEhrv.pdf>

Kultura mir “Suđenja za ratne zločine”, časopis Centra za mir - Osijek
<http://www.centar-za-mir.hr/uploads/dokumenti/casopisi/KMSEhrv.pdf>

Izvjestaji s praćenja suđenja za ratne zločine
<https://www.centar-za-mir.hr/category/ps/>
<https://www.documenta.hr/hr/su%6C4%91enja-u-tijeku.html>

Preporučena literatura za nenasilnu transformaciju sukoba:

Nenasilna transformacija sukoba u obrazovnom okruženju

1. Ackermann P., DuVal J. (2001), *A Force More Powerful: A Century of Non-violent Conflict*, New York: St Martin's Press.
2. Bayada B., Boubault G. (2009) *Pratiques d'éducation non-violente : nouveaux apprentissages pour mettre la violence hors-jeu*. Paris: Ed. C.-L. Meyer.
3. Bickmore, K. (2002). Peer mediation training and program implementation in elementary schools: Research results. *Conflict resolution quarterly* 19, no. 4: 137–62.
4. Bickmore, K. (2004). Discipline for democracy? School districts' management of conflict and social exclusion. *Theory & Research in Social Education*, 32(1), 75-97.
5. Bion, W.R. (1961) *Experiences in Groups*. New-York: Tavistock publications.
6. Bondurant, J. V. (1965) *Conquest of Violence. The Gandhian Philosophy of Conflict*. Berkeley, CA: University of California Press.
7. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press
8. Burton, J.W. (1966). Conflict as a function of change, In A. De Reuck & J. Kinght (Eds). *Conflict and society* (370-401). A Ciba Foundation Volume. London: Churchill.
9. Cahn, D. D. & Abigail, R. A. (2013). *Managing Conflict Through Communication* (5th edition). New York, NY: Allyn and Bacon.
10. Chenoweth E., Stephan M. J. (2012). *Why Civil Resistance Works. The Strategic Logic of Nonviolent Conflict*. New York: Columbia University Press.
11. Cohen, R. (1995/2005). *Students resolving conflict. Peer mediation in schools*. Tucson: Good-Year.
12. *Coordination française pour la Décennie (2005) Programme pour l'éducation à la non-violence et à la paix*, Paris : Coordination française pour la Décennie.

13. Coordination pour l'éducation à la non-violence et à la paix (2011) 100 questions-réponses pour éduquer à la non-violence et à la paix. Lyon : Chronique sociale.
14. Davies, L. (2004) Education and conflict. Complexity and Chaos. London: RoutledgeFalmer.
15. Deutsch, M. (1973). The resolution of conflict. New York: Yale University Press.
16. Deutsch, M. (2014). Cooperation, Competition and Conflict. In P.T. Coleman, M. Deutsch, & E. C. Marcus (Eds.) The Handbook of Conflict-resolution: theory and practice (Third Edition) (3-28). San Francisco, CA: Jossey Bass.
17. Erickson Nepstad S., Kurtz L. R. (ed.) (2012), Nonviolent Conflict and Civil Resistance, Bingley: Emerald
18. Fornari, F. (2011) Scritti scelti. Milan: Raffaello Cortina Editore.
19. Galtung J. & Arne N. (1955) Gandhis Politiske Etikk [Gandhi's Political Ethics]. Oslo: Tanum 20. Galtung J. (1971) Gandhi and Conflictology, in Papers: A Collection of Works Previously Available Only in Manuscript or Very Limited Circulation Mimeographed or Photocopied
21. Editions. Vol. 5: Papers in English 1968-1972. Oslo: PRIO, 1980 (107-138).
22. Galtung, J. (1996). Peace By Peaceful Means: Peace and Conflict, Development, & Civilization. London, UK: Sage Publications & International Peace Research Association.
23. Glasl, F. (1997). Konfliktmanagement. Ein Handbuch für Führungskräfte, Beraterinnen und Berater, Bern: Paul Haupt Verlag.
24. Hakvoort, I. (2002). Theories of development and learning: Implications for peace education. *Social Alternatives*, 21(1), 18-22.
25. Hakvoort, I. & Olsson, E. (2014). The School's Democratic Mission and Conflict Resolution: Voices of Swedish educators. *Curriculum Inquiry*, 44:4, 531-552. 26. Johnson, D. & Johnson, R. (2009), Energizing learning: The instructional power of conflict. *Educational Researcher* 38(1, January), 37-51.
27. Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (1996). Conflict resolution and peer mediation programs in elementary and secondary schools. A review of the research. *Review of Educational research*, 66, no. 4: 459-506.
28. Juergensmeyer M. (1985) Gandhi's Way: A Handbook of Conflict Resolution, University of California Press; Updated ed. edition 2005.
29. Juergensmeyer M. (1986) Fighting fair: A non-violent strategy for resolving everyday conflicts. San Francisco: Harper & Row.
30. Lederach, J.P. (2003). The Little book of conflict transformation. Intercourse, PA: Good Books.
31. Maslow, A.H. (1954). Motivation and Personality. New York: Harper & Row.
32. Mehta G. (1991) 'Gandhi and Conflict Resolution', *Gandhi Marg* 12(4): 477-482.
33. Miller, A. (1979, 2nd 1997). The drama of the gifted child. The search of the true self. New York: Basic Books.
34. Maria Montessori, *Educazione e pace*, 1949.
35. Muller J.-M. (2002), *De la non-violence en éducation*, Paris : UNESCO.
36. Novara, D. (2011). La grammatica dei conflitti. L'arte maieutica di trasformare le contrarietà in risorse. (The grammar of the conflicts. The art of turning adversity into resources) Sonda: Casale Monferrato.
37. Patfoort, P. (1995). Uprooting violence. Building nonviolence. Freeport, ME: Cobblesmith.
38. Patfoort, P. (2001). I want, you don't want: Nonviolence education. Freeport, ME: Cobblesmith.
39. Rath B. S. (1986) 'Gandhi and Conflict Resolution', *Gandhi Marg* 7(12): 850-857.
40. Rice S. (2000). Non-violent conflict management: Conflict resolution, dealing with anger, and negotiation and mediation. Berkeley: University of California at Berkeley, California Social Work Education Center.
41. Rosenberg M. (1999) Nonviolent Communication: A Language of Life. Encinitas, CA: Puddle Dancer Press.
42. Rosenberg M. (2004 a) We Can Work It Out: Resolving Conflicts Peacefully and Powerfully. Encinitas, CA: Puddle Dancer Press.
43. Rosenberg M. (2004 b) Raising Children Compassionately: Parenting the Nonviolent Communication Way. Encinitas, CA: Puddle Dancer Press.
44. Rosenberg M. (2004 c) Teaching Children Compassionately: How Students and Teachers Can Succeed with Mutual Understanding. Encinitas, CA: Puddle Dancer Press.
45. Rosenberg M. (2012) Living Nonviolent Communication: Practical Tools to Connect and Communicate Skillfully in Every Situation. Louisville, CO: Sounds True.
46. Selman, R. (1971). Taking another's perspective: role-taking development in early childhood. *Child Development*, 42, 1721-1734
47. Shantz, C. U., & Hartup, W. H. (1992). Conflict and development: An introduction. In C. U. Shantz & W.H. Hartup (Eds.), *Conflict in child and adolescent development (1-14)*. New York, NY: Cambridge University Press.
48. Sharp G. (1973) The Politics of Nonviolent Action. Boston, MA: Porter Sargent.
49. Sharp G. (1979) Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics. Boston, MA: Porter Sargent, 1979.
50. Sharp G. (1994) From Dictatorship to Democracy: A conceptual framework for liberation, Boston, MA: The Albert Einstein Institution.
51. Sharp G. (2005) Waging Nonviolent Struggle: 20th Century Practice and 21st Century Potential. Manchester, NH: Extending Horizons Books.
52. Sharp G. (2009) Self-Liberation: A Guide to Strategic Planning for Action to End a Dictatorship or Other Oppression. Boston, MA: The Albert Einstein Institution.
53. Valsiner J. & Cairns, R. B. (1992). Theoretical perspectives on conflict and development. In C. U. Shantz & W.H. Hartup (Eds.), *Conflict in child and adolescent development (15-35)*. New York, NY: Cambridge University Press.
54. von Bertalanffy, L. (1968). General system theory foundations, development, applications. New York: George Braziller.
55. Verdiani A. (ed.) (2002), Best Practices of Non-Violent Conflict Resolution in and out-of school. Some examples. Paris : UNESCO.
56. Vygotsky, L. S., & Kozulin, A. (1935/2011). The Dynamics of the schoolchild's mental development in relation to teaching and learning. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 10 (2), 198-211.
57. Weber T. (1991) Conflict Resolution and Gandhian Ethics. New Delhi: Gandhi Peace Foundation.
58. Weber T. (2001) Gandhian Philosophy, Conflict Resolution Theory and Practical Approaches to Negotiation, *Journal of Peace Research*, Vol. 38, No. 4 (Jul., 2001), pp. 493-513.

Organizacije partnera i suradnika na projektu

Partneri

Agencija lokalne domokracije - ALD

Web stranica: <https://www.alda-europe.eu/newSite/>

Facebook: <https://www.facebook.com/Agencija-Lokalne-Demokracije-Osijek-1574756716093147/>

Mail: lda.osijek@gmail.com

Tel: +385 98 200 687

Auxilium

Web stranica: <https://www.auxilium-populus.com/>

Facebook: <https://www.facebook.com/auxiliumpopulus/>

Mail: auxilium.populus@gmail.com

Mob: + 385 98 266 266

Europski dom Vukovar

Web stranica: <http://www.edvu.org/spip/>

Facebook: https://www.facebook.com/Europski.dom.Vukovar/?__tn__=%2Cd%2CP-R&e-id=ARCTrhKFNQxYT-mz6PJa4YiDes3KGeKnWjX4LF-Jrw6FBty-5IP-mPLliLA0mVWhOgOj-8g9kNxyyywD

Mail: europski.dom.vukovar@gmail.com, eudomvu@gmail.com

Tel: +385 32 450-096

Medijacijski centar "MSvijet"

Web stranica: www.medijacija.net

Facebook: <https://www.facebook.com/medijacija.osijek>

Mail: medijacija@medijacija.net

Mob: +385 95 837 52 71

Udruga Pobjede:

Web stranica: <http://www.pobjede.hr/>

Facebook: <https://www.facebook.com/Udruga.Pobjede/>

Mail: pobjede@gmail.com

Mob: +385 95 87 230 87

Suradnici:

Klub mladih Lonac

Udruge Breza

Web stranica: <http://breza.hr/lonac/>

Facebook: <https://www.facebook.com/Udruga-Breza-752574034839724/>

Mail: brezaprojekt@net.hr

Tel: +385 31 272-818

Nansen dijalog centar Osijek

Web stranica: <https://www.ndcosijek.hr/>

Facebook: <https://www.facebook.com/nansen.croatia>

Mail: ndcosijek@nansen-dialouge.net

Tel: +385 31 494 257

+385 31 494-258

PRONI Osijek

Web stranica: <https://proni.hr/>

Facebook: https://www.facebook.com/PRONICentar/?__tn__=%2Cd%2CP-R&e-id=ARC3fP16qtvmgSvp8qYft-RLqMbMO15w3nYFqZZT1xH2GqTEfs6f6AuUEQLSyA-fL08HGIE4R0HWB1VbP

Mail: osijek@proni.hr

Tel: +385 31 207-428

PRONI Vukovar

Web stranica: <https://proni.hr/kontakt/>

Facebook: https://www.facebook.com/PRONICentar/?__tn__=%2Cd%2CP-R&e-id=ARC3fP16qtvmgSvp8qYft-RLqMbMO15w3nYFqZZT1xH2GqTEfs6f6AuUEQLSyA-fL08HGIE4R0HWB1VbP

Mail: vukovar@proni.h

Tel: +385 32 441-612

Volonterski centar Osijek

Web stranica: <https://vcos.hr/>

Facebook: <https://www.facebook.com/volonterskicentar.osijek>

Mail: info@vcos.hr

Tel: +385 31 211 306

Yu peace-mladi ujedinjeni u miru-odmor od rata

Web stranica: <http://www.yupeace.org/>

Facebook: https://www.facebook.com/pg/YouthUnitedinPeace/about/?ref=page_internal

Mail: youthunitedinpeace@gmail.com

MIROTVORNA ŠKOLA

Centar za nenasilni i ljubavni pristup - CNV

Medijacijski centar Mirovje

Europalski dom Vukovar

ALD

agencija
lokalne
demokracije

Auxilium